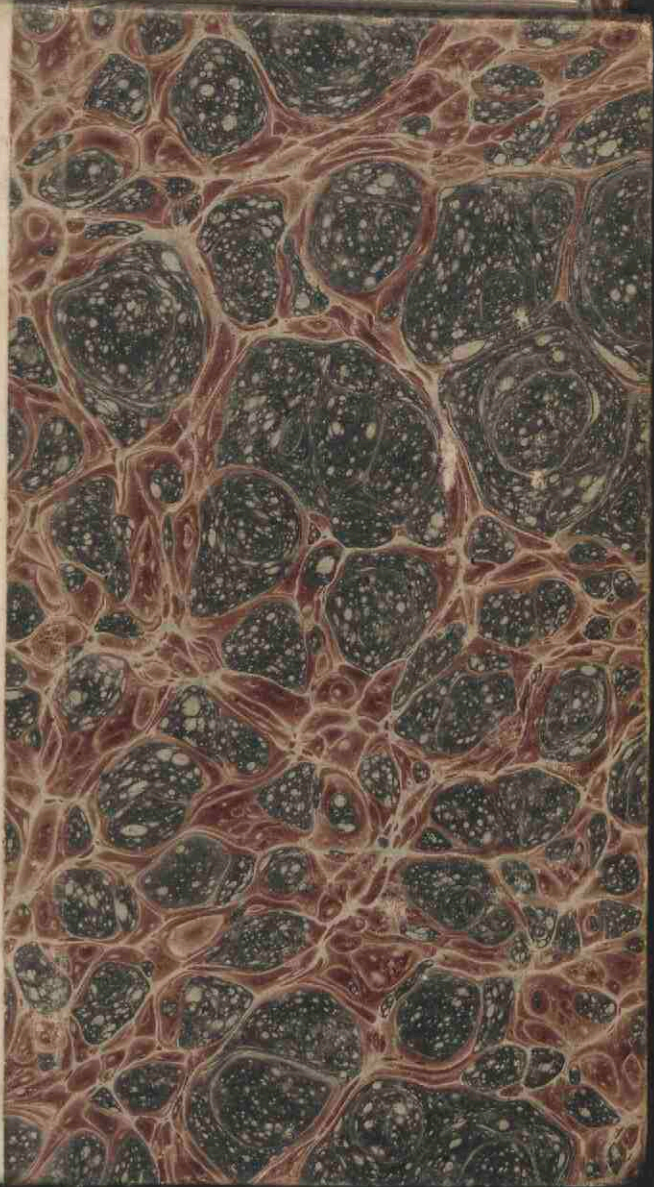

Spongia qua absterguntur conuitia et maledicta Equitis Poloni contra Jesuitas

<https://hdl.handle.net/1874/406919>

Oct.

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

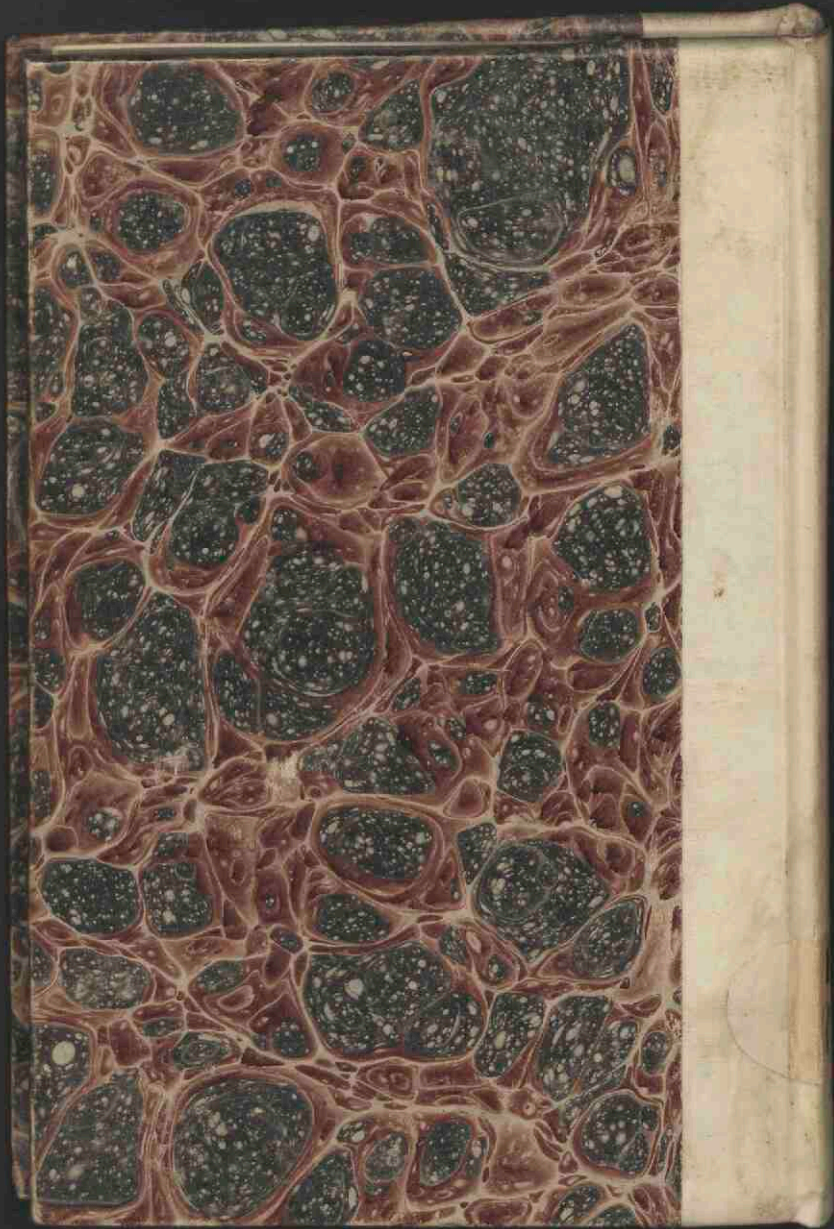
S. P. O. M. C. I. K. S.

F. 00
120

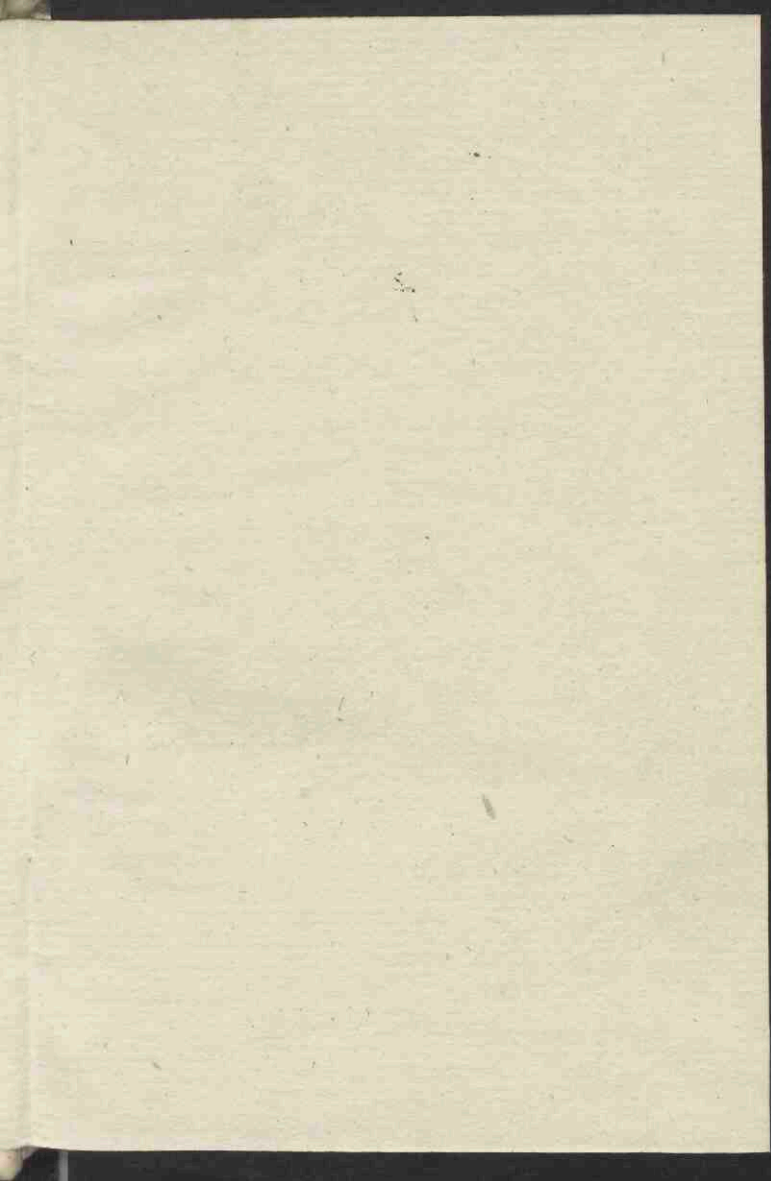

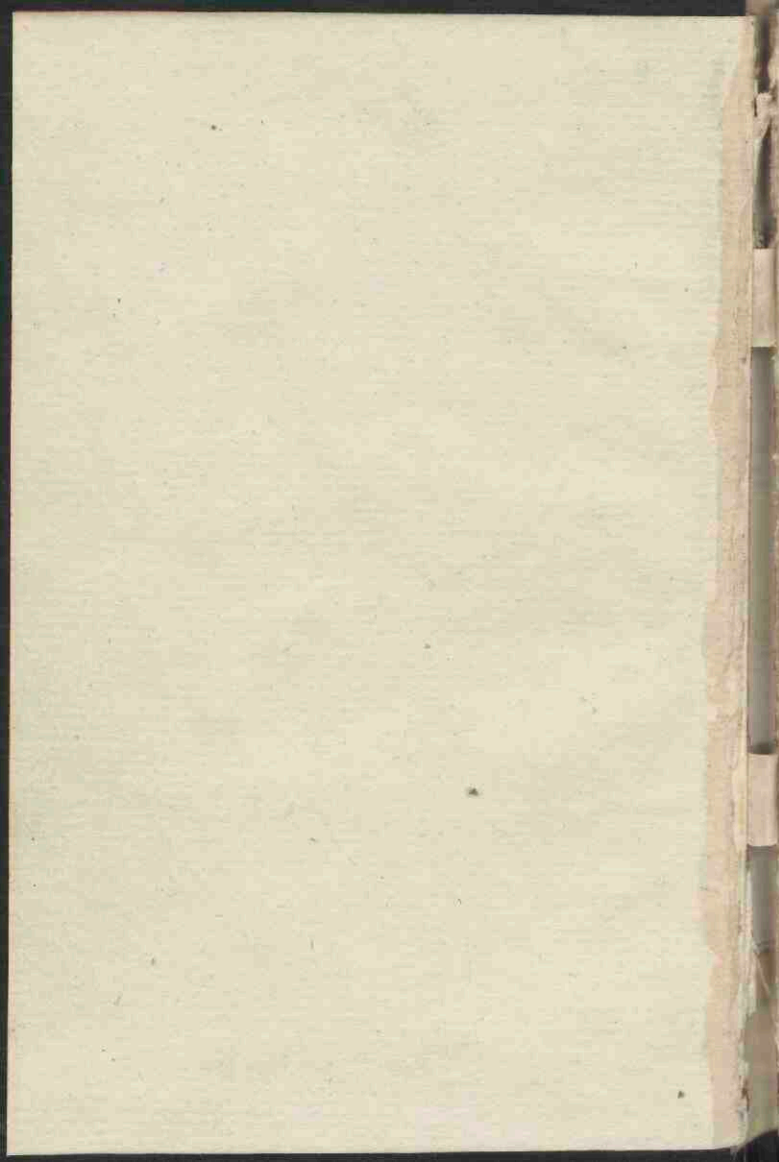

Theologia

Octavo n°. 120,

q. 120.

sec

SPONGIA
 QVA
 ABSTERGUNTUR
 CONVITIA ET MALE-
 DICTA
 EQVITIS POLONI
 CONTRA
 IESVITAS.

Ex dono. the
 Duocely:

ANAGRAMMA AVTHORIS
Sanis recta salus.
 INGOLSTADII,
 Ex Officina DAVIDIS SARTORII

ANNO M. D. XCI.

310101A

NOV 1951

UNITED STATES DEPARTMENT OF THE ARMY

HEADQUARTERS, 101ST AIRBORNE DIVISION

101ST AIRBORNE DIVISION

101ST AIRBORNE DIVISION

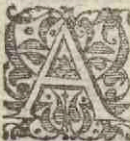
101ST AIRBORNE DIVISION

S P O N G I A,
Q V A

ABSTERGUNTUR
CONVITIA ET MALEDICTA,
EQVITIS POLONI, CON-
tra Iesuitas.

THEVS SIS, AN IVDÆVS,
Hæreticus, an Schismaticus, ater
an albus, Iesumastyx procacissime,
ignoro: Catholicum esse non cre-
do: Christianum vix puto; Iuuené,
quem simulas, eum tē leuissimum, nugacissimū,
maledicentissimum, ventosissimum concedo. &
hoc ipso nomine non verborum; sed virgarum
flagellis dignissimum statuo. ita nil maturum,
nil meditatū, nil sobrium, nil ingenuo dignū,
nil veritati consentaneum; sed omnia singulari
stultitia, & inhumanitate oblita, convitiis & ma-
ledictis farta; nec solum vestigia; sed ipsa falsita-
tis, rebellioris & seditionis cubilia, in ea, quam
contra Iesuitas suscepisti actione perspicio. In
qua si quam voluptatem maledicendo concepisti;
dabo operam vt verum audiendo amittas.
Sed tuam, ô patria charissima, miserrimam faci-
em prius deplorabo, in qua CHRISTI iste ne-
scio

scio quis perduellis, audacia pro sapientia armatus, libertateq; tua & indulgentia abusus, iuvenilem suam ferociam, videri vult consilium, & tanquam è cœlo delapsus, in subsellia Senatorum inuolat: consulendi decernendiq; partes usurpat: manum amatoriiis leuitatibus scœdatam, ad Reipub. moderationem admouet: & qui tacere nunquam adhuc didicit, loqui in conspectu Magnatum, legesq; Draconicas, libertati nostræ repugnantes figere, tanquam in Megeræ pixide calamum intingens, non erubescit. Homo; quem ob ætatis imbecillitatem, censoriam istam virgulam, eorum quos docendos & monendos suscepit, intelligentissimorum virorum auctoritati submittere, & in Academico adhuc puluere, aut in Grammaticorum scholis, sub magistri ferula sedere, lateretq; oportebat. Quam adolescentis audaciam cum plenam fraudis, plenam periculi, summa cum patriæ turpitudine coniunctam, & omnium in vtraque Reipub. sententiis damnatam atq; reprobam ostendero; vim ingentem mendaciorum, quæ ista ad insaniam effudit, calumniarumq; acerbiter, quibus actionem suam infarsit, breuissima oratione refutabo. Non tamen agam summo iure, nec omnibus vestigiis, omnes calumnias persequar: eligam ea quæ maximè excellunt, & in quibus videre possitis omnes istius inesse culpas maximas, Hæresis, perfidiæ, dementia, contumeliæ, seditionis, rebellionis, summi in Deum, in Reges, & in omnes bonos contemptus. Nam si adolescentem vobis denudarem à pectore, cicatrices proculdubio aspiceretis non ab hostibus Reipub.

Reipub. sed in mulierum cōuberniis susceptas
 nec esset quisquam in patria, qui illum mori fa-
 tis esse putaret. Illud autem imprimis mirari fati-
 nequeo, quòd Actorem hunc, istæ Musæ, qua-
 rum amator videri vult, nec intelligentiorem,
 nec mansuetiorem reddiderunt. Nam si se ho-
 minem esse meminisset, rationem bono sibi cō-
 filio à Deo immortalī datam, in fraudem bono-
 rum non conuerteret: vicissim autem nisi se iu-
 uenem oblitus esset; tacendi, non loquendi; di-
 scendi, non docendi; obtemperandi, non impe-
 randi partes vsurparet: & vestram præterea sapi-
 entissimi Senatores autoritatem & prudentiam
 non contemneret; nisi veterem illam dignita-
 tem & seueritatem vos amisisse putaret. quòd
 certè putat, cùm in omnia omnium vestrum,
 munera & officia furenter & licentiosè inuolat:
 regendæ Reipub. artificium sibi arrogat, se vnū
 in illius videndis vulneribus lynceum, reliquos
 omnes talpas putat: quasi hoc esset proprium E-
 quitis Poloni officium (huius enim vocabuli
 splendore aures vestras reddere sitientes deside-
 rat) rerum omniū sursum deorsum agere, flam-
 mas vndis miscere, imma summis paria facere.
 cùm tamen scientis sit (ait Plato) non diuitis, de
 quacunque re bene consulere. Nam vt Æmon
 ille huic nostro dissimillimus adolescens in An-
 rigone loquitur.

*Quicumq; se solos sapere, linguâq; vi
 Vel pectoris pollere, quam alij non habent,
 Existimant, isti relecti sapius
 Comperti inanes sunt.*

Equidem apparet Tyronem istum nunquam illud Ecclesiastici sapientis præceptum auribus vsurpasse: In medio Magnatum non præsumas: & vbi sunt senes non multum loquaris. Nec illud; Adolefcens, loquere in tua causa vix: si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum. in multis esto quasi inscius, & quasi tacens simul & quærens. Nec illud etiam; Cùm Roboram reprobo senum consilio, iuuenum sententiam secutus Regnum Israelis amisit.

Illud stupeo, quod ne in Cicerone quidem legerit; Adolefcentiæ ineunti, maximam inesse imbecillitatem consilij. Multa (ait ille) in nostro collegio præclara sunt, sed hoc in primis, quòd vt quisque ætate antecellit, ita sententiæ principatum tenet. Quodq; illud in Diuino Platone non obseruauerit; Tacere debent coram senibus iuniores, cedere illis locum atque assurgere, & vt parentes colere. O fili (ait Ætheniensis ad Cliniam) iuuenis adhuc es, nec dubito quin progressio temporis faciat, vt de multis aliter quàm nunc sentias: expecta igitur oro, vt tunc de rebus maximis iudices. Homerus quoque;

Αἰεὶ δ' ὀπλοτέρων ἀνδρῶν φρενες ἠερέδονται.

Οἷς δ' ὁ γέρον μετέσιν, ἀμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω
λευσσει, ὅπως ὄχ' ἀρίστα μετ' ἀμφοτέροισι γινήται.

Id est:

*Semper verò iuniorum virorum mentes pendent (ture
Quibus verò senex interfuerit simul præfenter & su-
Prospicit, vt valde optimè cum vtriusq; agatur.*

Sed apparet profectò Actorem istum nullas istiusmodi sobrias cogitationes habuisse cùm
scribe-

scriberet. Verifimilius est ea quæ sunt iuuenum, mente & animo pertractasse; quo vestis genere, quo calcei colore, qua forma pilei, ad conuiuia accedendum; quis tonsuræ modus seruandus, & quemadmodum in muliebri confessu, coronam vnâ in capite, alteram in collo, reticulumq; ad nares sibi apponeret plenum rosæ. Sed verba mittamus ignem quæ habeant.

Posteaquàm ergò visum est homini ventosa sua loquentia præfidenti de eodem, quod aiunt, oleo & opera, & Pontificis Romani authoritatem contumeliæ aculeis pungere: & Regū Christianorum maiestatem carpere, & regni Senatores cæcos & mutos facere, & Dei seruos lacera- re: rebusq; clarissimis terras tenebras obducere; (videte quæso Senatores quàm multa sunt in vno istius calamo vulnera) CHRISTI nos vicissim cogit charitas, vt veritatis propugnatione suscepta, Pontificem contumelia, Reges inuidia, Senatores iniuria, Dei seruos calumnia liberemus; rebusq; omnibus lucem afferamus. Non quòd existimemus, tutiorem vitam nostro præfidio victuros in patria Iesuitas. Quid enim ab adolescentis garrulitate periculi? Sed vt exemplum sequamur humanitatis & officij: vt contagionem istius impudentiæ imitandæ præcludamus: vt ne labor quoque noster iis defuisse viris videatur; quorum labore fit, vt religio Christiana minus in patria nostra quàm ante laboret. Nusquam est tutius calamum stringere, nusquàm irasci & excandescere, nusquam etiam errare tolerabilius, quàm cum in amore nimio (vt loquitur Augustinus.) veritatis, & in reiectione nimia

falsitatis excandescimus. Qui enim non satiatur amore erga I E S V M (ait Chrysoftomus) hic nec vnquam satiabitur pugna aduersus eos suscepta, Iesum qui oderunt. Gregorius verò Nazianzenus; Nequaquam, ait, eum feruorem damnare debemus, absque quo nihil fieri præclarè, siue pietatem, siue virtutes cæteras spectes, potest. Et Basilius; In aliis modesti sumus, inquit, & omnibus reliquis humiliiores; vbi verò Dei negotium periclitatur, cunctis aliis contemptis ad Deum solum respicimus. ita vt gladij, bestiarum, vngues carnem diffecantes potius deliciae nobis sint, quàm tormenta. Te igitur appello, fili tenebrarum. Ais: *Omnibus quidem charissimam esse patriam, illos tamen propter iniquitatē temporum, in hanc causam multis odiosam nō audere descendere, ne illorū oratio multorū varias voces ad inuidiam & odiū excitaret.* Ego verò patriæ charissimæ etiam atque etiam gratulor, neminem in ea inuentum esse præter vnum te, ita impudentem, qui niuem auderet atram dicere, aut arma nefaria pro falsitatis propugnatione, contra vim veritatis assumere. Suadeo tibi vt circumspicias, quàm recto consilio sapientissimis Regni Senatoribus maculam hanc aspergis: aut quo tuo commodo reliquorum ciuium præstantiam laceras; cùm ita cæcos omnes putas, vt præsentem patriæ pestem non videant: ita verò mutos & inuidiæ metu cōsternatos; vt ad æquissimæ causæ propugnationem descendere, proq; ciuium capite verba facere nemo audeat. Quam tuam audaciam, quibus legum vinculis, vtrum eculeo, an exilio refrenare volet,

volet, Amplissimus Senatus, ipse viderit; nos tibi vitam non inuidemus: mentem optamus meliorem, non enim hominem, sed hominis errorem odisse didicimus, & quò magis amamus hominem; hoc magis perire cupimus errorem. At vide quàm tui oblitus es. Animi tui angustia, ne perorantium quidem consuetudinem, aut Rhetoricarum præceptionum ordinem capiunt. Quorum enim tibi beneuolentiam conciliare debebas initio, eos in ipso actionis tue vestibulo, pungis illico, & omnium intemperantissimè in Auditores tuos, grauitate (vt ais) doctrina, & rerum gestarum gloria præstantes iuuenilis amentia tuæ crapulam exhalas; cùm ereptam illis affirmas hominum potentia, iniquitate, crudelitate, non solum dicendi facultatem, sed etiam sentiendi libertatem. Ad sit huic tuo verbo veritas: auertat à patriæ capite infaustum omen hoc Deus: Non cadat in Nobilissimos animos ista obiectio. An tu Equites omnes mortuos putas? Id enim est Equiti Polono liberum esse quod viuere: & viuere quod liberum esse. Rumparis necesse est *μισόφιλε*. Equitem Polonum in Regno, nisi vel liberum, vel mortuum non videbis. ita vt non ob aliud affirmare te voluisse putemus, ereptam Polonis, nescio quorum hominum potentia sentiendi libertatem; quàm vt isto quoque loco notas maximas, immò sedem, immò cubilia mendaciorum tuorum videamus. Sed, in rebus notissimis non moremur. Illud tibi nõ possum non gratulari, quod perorante te non acciderit quod olim Sextilio Enæ Poetæ pingue quiddam & peregrinum in suo carmine more

Cordubensi sonanti. Is proscriptionem Cicero-
nis in domo Messalæ Coruini recitaturus, Pol-
lionem Asinium aduocauit, ac ita cæpit;

Desendus Cicero est, Latineq; silentia lingua.

Id vero audiens Pollio, vir disertissimus, in-
quo prorsus animo tulit, Latinam linguam ex
vrbe Roma cum Cicero in exilium actam au-
dire. Consurrexit itaque & è media concione
abiit dicens. Ego istum auditurus non sum, cui
mutus videor. Sic tu magnam profecto debes
gratiam auditoribus tuis, quod quos in Repub.
tanquam cæcos & mutos accusasti, te audire
garrientem perrexerint, surdos propterea for-
tasse non dixisti, ne insanus habere, si surdis de
Repub. loqui perrexisses.

*Quod Reipub. vulnera memoras, Veterem Comi-
tiorum consuetudinem abrogatam, nouam introdu-
ctam, pristinum Electionis morem mutatum, barbaros
milites, exercitus numerosos, rapinas, cædes, incendia,
pericula, minas, clamores, contumelias, lachrymas, de-
populatos agros, Nobiles eiectos, Virgines abreptas,
Cracouiam obsidione pressam, cæde & incendiis va-
statam.*

Vtinam in istiusmodi tempora patria charis-
sima nunquam incidisset: sed istius cladis origo,
nota apud omnes & peruulgata est. Nos non
bellorum & seditionum, sed veritatis defensio-
nem suscepimus. Optima (ait ille) ciuilibus belli
defensio, obliuio est. Si ab illis quoque consiliis,
tui similes iuuenes abfuissent, quos & tu nosti &
ego prætereo; non tantis tempestatibus pulsa-

tam

tam Rempub. vidissemus. Sed abiit huius tempus querelæ. Caput actionis & accusationis tuæ videamus. Ais: *Ego Romana Ecclesiæ propemodum alumnus dico hanc vnâ monachorum familiam, quæ à IESV saluatore nomen habet, ad perniciem multarum Rerumpub. esse institutam.*

Si dixisse vicisse est, herbam vt victori porri-go. At quam abste facile dicitur, tam à me facile negatur. Crimen audio sine teste, sententiam sine consilio, damnationem sine defensione. Tu quidem quod dicis Aiâcis clypeum, ego Iouis sandalium puto: teq; illi ipsi Aiâci flagellifero per omnia similem statuo, qui cum Vlyssè de Achillis armis in Græcorum iudicio contendebat: à quibus cum esset abiudicatus, præ iracundiæ impetu in furorem actus, gregem pecorum inuasit, existimans se Græcos omnes trucidare. Arietem autem qui cæteris eximia magnitudine eminebat, cum Vlyssè purasset, ligatum flagellauit. Ita tu de statu mentis ob odium veritatis deturbatus, cum cupias Catholicos omnes vnâ cervicem habere quam præcideres, Iesuitas potissimum quasi coniuratos Euangelicorum hostes, verborum flagellis emendare decreuisti. Quid si verò ego, huic tuo clypeo clypeum, vmbonem vmboni, hastam hastæ, galeam galeæ, viro virum opposuero: tibi profectò probandi partes incumbent.

Dico itaque: Ego Romanæ Ecclesiæ non propemodum vt tu (vox hæc non nisi Euangelicorum est) sed per omnem modum, vt ij sunt qui se Christianos esse meminerunt, alumnus: dico hanc

hanc vnā familiam, quæ à I E S V saluatore nomen accepit, ad salutem Christianæ Reipub. esse institutam. Tibi certè Ecclesiæ Romanæ propemodum alumno, propemodum, mihi verò per omnem modū alumno, per omnem modū erit fides adhibēda. Nonne rectè dixi initio, quòd te Christianum non puto. An licet quenquam hominem lynceum vocare, qui propemodum cæcus est? An esse sanus quisquam potest, qui propemodum mortuus est? An sapientem vocabis, qui propemodum insanus est? Si propemodum Ecclesiæ alumnus es, alumnus non es. Si propemodum vir bonus es, vir bonus non es. Profectò scitum est vetus illud verbum: Facilius esse decem Elephantes sub vna veste, quàm vnum Cynedum occultare. Tu, quod impij faciunt, in circuitu ambulas. Et ipsa veritas, quæ nihil timet, nisi taceri, per tuum iugulum, inuito te, erumpit. Tertullianus certè Hæreticos omnes infideles appellare non dubitat: propterea quòd adhuc de fide disputant. Qui enim disputat, ait ille, nondum credit: qui nondum credit, nondū Christianus est. Quid diceret, si te propemodum alumnū Ecclesiæ audiret? Profectò paganum propemodum & infidelem statueret. Sed hæc mittamus. Nil mirum est consilium intelligendi adolescenti loquaculo, isto quoque loco defuisse. Verùm tu causas & rationes moliris, cur ita de hominibus istis sentias: quas equidem rectè putas, per arduum tibi fore demonstrare. Audiamus: *Ais Iesuitas à vestris Theologis pestem esse pronunciatos, cum in primario templo Lublinski, tum in summo templo Cracouiensi.* Si

Si vestros Theologos illos animarum piratas intelligis, quos verbi vocatis Ministros; falsum est pestes illas in summis vtriusque vrbis templis verba ad populum pro concione habuisse. Christus enim in illis templis ex Maria virgine in Bethleem natus, non Antichristus Islebiensis Lutherus, ex tetro incubo satus, non Calvinus stygmaticus, non Beza Sodomiticus, non Volanus, non Gregorius, non Biesaga, non Paklepka, non Vardega hæreticus colitur. CHRISTI Dei viuentis, non Ochini aut Blandratæ verbum è superiore loco annunciatur. Si cùm sis angelus Sathanæ, transfiguras te in Angelum lucis, & vestros Theologos intelligi vis Ecclesiæ Catholicæ Romanæ doctores & concionatores; ne sic quidem vicisti, Meminisse te oportet, inter duodecim Apostolos Iudam, inter septem Diaconos Nicolaũ extitisse; inter decem à lepra mundatos, vnum solum regressum debitas Deo gratias pro reddita sanitate reddidisse. Fungos aliquos esse oportuit (si modo verum est quod ais) aut intelligentium virorum carcinomata, (non enim quenquam nominas) qui non ponere, sed proiicere verba didicerunt, nec esse nefas putant resorbere quod vomuerunt. Iniuriam infert ceteris, qui vnus in omnibus sententiam sequitur. Lippis quoque oculis, lumen solis molestum est; & omnis agrotanti amara est medicina; idq; etiam te ipsum animaduertisse argumento est. Paulò post enim ad summorum virorum auctoritatem recurris: vt velut hædera suspensa, sententiam tuam facias vendibiliorem. Illius fortasse memor, quod Hecuba ad Vlysssem apud Euripidem:

λόγος γὰρ ἐκ ἀδοξόντων ἰών
 καὶ ἐκ τῶν δοξόντων αὐτὸς οὐ ταυτὸν στένει.

*Nam ab inæstimatis proficiens oratio,
 Et ab æstimatis hæud quaquam tantundem valet.*

Ego verò fatebor quod res est. Video isto loco intelligendi consilium tibi non defuisse. summos enim patriæ nostræ Heroas memoras, qui totas ætates in Reipub. negotiis contriuerunt: qui si à partibus tuis starent, ex stulto insanum te facerent præ gaudio. At ingenij tui imbecillitas altitudinem consilij non capit, quo isti abundant. Sic enim in patria nostra in omni laudis genere vixerunt, sic clauum Reipub. moderati sunt, sic omnia consilia ad salutem patriæ explicata semper habuerunt; vt nefas sit existimare, quam tu patriæ pestem putas, eam ipsos fuisse in patriæ visceribus tolleraturos, pestem si putassent. Lynceis sunt oculis, longissimè omnia prospiciunt: emunctas nares habent, facillimè omnia odorantur: patriam verò sic amant, vt præ illius salute omnia quæ sol iste aspicit, inferiora ducant. Isti pestem non viderent? isti pestem nõ intelligerent? isti pestem non auerterent? Nimis iniquus es in tam laudatos viros, maestigia: si tam acres & generosos animos hominum iniquitate cogi posse existimas, vt ardenti patriæ flammam iniectas negent.

Tria sunt, ait Nazianzenus, quibus instructum esse consiliarium bonum oportet: rerum experientia, amore publici boni, & oris libertate. Tu si quidquam eorum tantis viris adimis, Senatores eos Regniq; consiliarios neges necesse est:

se est: quo tuo bono, dies te docebit. Si illum ipsum quem nominas Zamoiscium, exercitus Ducem, aliquando legisses, (cæteros dignitatis & honorum gradus prætereo, virtutes enim Zamoiscij magis suspiciendæ sunt quàm honores) illum esse verum Senatorem, in eius de Senatu libello didicisses; qui ita semper vixerit, ut omnia consilia, atq; facta ad solam honestatem referat: non sibi, sed patriæ se natum putet: nec vlla in potestate, auaritiæ prædâ aut libidinum fructus, sed instrumenta adiumentaq; moris maiorum, disciplinæ, ac æquitatis tuendæ & cõseruandæ, quærenda arbitretur: nullasq; sollicitudines, nullos labores iuuandæ patriæ causa recuset: nulla cupiditate, nullis voluptatum illecebris, nulla commodorum spe, nullo periculorum metu, animum suum, non modo flecti, sed ne tentari quidem patiatur. Ita profectò res habet. Senator ardens amore patriæ, non quid passurus, sed quid acturus sit, aspicit. Mori potest; de studio & consilio iuuandi, potentia vlla, iniquitate, crudelitate deduci non potest; vultu, fronte, oculis, voce, manu, consilio, re, prodesse Reipub. non desinet: si quid obstiterit, remouebit: si quis fauces oppresserit, etiam tacendo iuuabit. Fingas quæ voles, mendaciorum architecte, sapientissimi Senatoris Miscouij Episcopi Cracouiensis verba; dabis Illustrissimo Præfuli, huius quoq; calumniæ rationem, res enim longè aliter habet quàm narras. Accipe, quod si negare voles, non video cur te hominem putem. Miscouius Noscouio in Episcopatu Plocensiprius accessit, postea successit. Collegij Pultouiensis

uientis fundamenta iacta inuenit , auxit , fouit ,
 locupletauit , promouit : paterno semper animo ,
 vultu , fronte , oculis , omni hilaritate Iesuitas
 omnes complexus est : & vniuersum Collegij
 studijq; Pultouienſis progressum Iesuitarumq;
 operas nō solum non impediuit , sed etiam pro-
 mouit . Ad Craconiensem verò translatus , Epi-
 scopali sua autoritate , & templum S. Barbaræ , &
 Ecclesiam S. Stephani , Parochialem vocant , eis-
 dem attribuit . An vt in eis Ecclesiæ Romanæ
 dogmata euertant ? An vt seditionum incendia
 excitent ? An vt omnium in Repub. mores bo-
 nos , & omnium comprobatione institutos pes-
 fundent ? Hoc tu si putas , idem est ac si putares
 Miscouium nec Episcopum esse , nec bonum pa-
 triæ suæ ciuem . Non verborum , ô iuuenis vl-
 mæ , sed virgarum flagellis tibi ista erunt expi-
 anda . Zamoiscium verò Cæcellarium Ducemq;
 fortissimum , optimum , vt Isocratis verbis vta-
 mur , Regis ac Regni thesaurum , quod tecum
 sentire fingis , toto , quod aiunt , cælo erras . Non
 dissentit ille , sed consentit cum Iesuitis . Ea quip-
 pe illis ministeria in templis cæterisq; Ecclesia-
 sticis officijs & muneribus concedit , quæ ipsi
 sponte sua , in se , pro gloria Saluatoris suscepe-
 runt . Hoc nullo pacto ferri oportere iudicat ,
 quod & ipsi fugiunt , & quantum in ipsis est de-
 tractant , vt scilicet ad Reipub. negotia se inge-
 rant . Ac ne sis nesciens , narro tibi , ô Iesumastyx ,
 quod mihi credas velim ; Mortis instar Christi
 seruis accidere consueuisse , quoties à sermone
 Dei (siue enim orant Deo loquuntur , siue legūt
 Deus illis loquitur) ad consuetudinem seculi
 pertra-

pertrahuntur. Sepe accidisse audiuius, vt nonnulli Germaniæ, Galliæ, Poloniæ quoque nostræ Principes, datis ad Generales Iesuitarum Præpositos litteris, diligentissimè postularent; vt aliquot è Societate & è suis contuberniis, in eorum aulis viuere paterentur: ad quorum aspectum & correctionem aularum affectæ erubescerent, atque ad officium reuocarentur. Scio quoque sæpissimè negasse Præpositos quod petebatur: cauentes ne socij quæ semel repudiarent, secularibus sese vicissim negotiis admisce-
rent. Principes autem ad ipsum Romanum Pontificem Præpositorum Præpositum, litteras dedisse; rogantes, vt autoritate sua generali præciperet, quod ita valdè postulabant. Scio hos ipsos Generales in genua prouolutos supplicasse vicissim Pontifici, vt ne rem inuidiæ periculique plenam præciperet, nec ullos extra Societatem & contubernia viuere socios pateretur: Sed repulsam esse passos: seriatim mandata accepisse, vt Principum petitioni gratificarentur. Hæc tu vera esse credas oportet. Non enim isto loco Alcinoi Apologum, aut Asini mortes recitare decreuimus. Edam & Principum nomina: teque rerum testimoniis, etiamsi reluctèris, opprimam. Talis fuit in Germania superiore Archiepiscopus Moguntinus & Treuirensis, S. Romani imperij electores: Talis Episcopus Augustanus, Basiliensis, Herbipolensis, Archiepiscopus Salsburgensis, Abbas Fuldenfis. Tales Serenissimi Archiduces Austriæ: Tales serenissimi Bauariæ Duces Albertus & Vilhelmus: Talis fuit in Germania inferiore Princeps Illustrissimus Ioannes ab Au-

stria; & qui illi in gubernandi munere successit
 Fernesius Dux Parmensis. Talis fuit in Gallia
 Dux & Cardinalis Lotaringiæ: Tales in Hispania
 & Lusitania omnes ferè Principes & Episcopi.
 Stephanus porro Rex Polonia Serenissimus,
 de cuius laudibus nulla vnquam ætas contice-
 scet; nonne ex intima Italia virtutis doctissimum,
 Toletum, Belarminum, Gregorium de Valen-
 tia, euocare, ad aulam suam conatus est? Nonne
 qui felicissimè regnat Sigismundus tertius, ac-
 cersito in arcem Cracouiensem viro venerabili
 Ioanne Paulo Campano Prouinciali, diligentis-
 simè postulauit, vt ad aula suæ comitatum, Pe-
 trum Scargam verbo & opere potentem adiun-
 geret? Non commemorabo Principes Illustri-
 simos Radziuilos, qui in aulis suis præcipua que-
 dam ornamenta desiderari interpretantur, nul-
 los in comitatu suo habeant Iesuitas: Viuunt ita-
 que in aulis Iesuitæ, sed coacti: loquuntur de
 Repub. sed interrogati. Iste inquam ipse, quem
 nobis opponis, sapientissimus Regni Cancellarius,
 tum à Nuncio Apostolico, tum à Prouinciali
 Regni Poloniae semel & iterum postulauit,
 vt sibi in intimam Russiam proficiscenti, ali-
 quos è Societate comites adiungeret, quorum
 opera tum in refutandis Schismaticis, tum in
 conuincendis Hæreticis, quoties se daret occa-
 sio, vteretur. Sæpè etiam Knissinium, & in alia
 loca, priuatæ pietatis gratia, euocauit: eorumq;
 potissimum opera in reuocanda ad Ecclesiæ so-
 cietatem Illustrissima coniuge sua Radziuila fe-
 licissimè vsus est. Pestes ergo Zamoiscius in pa-
 triæ perniciem aluit? pestes ad suam consuetu-
 dinem,

Sigismundus tertius
 filius regis
 poloniarum
 1611

dinem, pestes ad mensam, pestes ad consilium adhibuit? Non cadit hæc immanitas in Heroicum illum animum. Facilius quisquis ista tua legerit, te mendacem esse perspiciet, quam hostem patriæ Cancellarium. Pico Medico viro doctissimo quæ tribuis, agnosco. Scio quod plurimis in patria vitam dedit: tibi verò si iamdudum Eleborum porrexisset, non tot infani capitis excrementa in pagellas vomuisses.

Voces hominum viduarumq; querimonias memoras: easq; arte & ingenio Iesuitarum vasis argenteis & omnibus ornamentis aureis spoliatas ais.

Nos contra asseueramus: Nullius nos unquam hominis lachrymas & eiulatus audiuisse; nullum vas argenteum & aureum in omnibus eorum contuberniis, & cœnaculis aspexisse, quod ereptum diceretur. Diligunt illi quidem cum Propheta decorem domus Domini: idq; summopere laborant quod Paulus præcipit, ut ea quæ Dei sunt, omni adhibito ordine, summa qua fieri potest dignitate & caremonia Deo reddantur. Inde porro fit, ut audientium & intuentium animi vehementius excitentur ad cultum Dei, aureis & argenteis ornamentis illustrandum: quæ equidem non dubito, quin vestras Evangelicas cupiditates, illam inquam rapiendæ clependiq; consuetudinem magnopere irritent: cum in templis & altaribus exposita quandoq; vasa videatis, quæ vestra esse cuperetis. Mihi profectò contigit adhuc videre neminem, qui quidpiam apud Iesuitas inuenerit, quod suum dicere possit. Lepidè quidam de Ministris & A-

postcopis Euangelicis dixisse perhibetur: Oculis
 eorum nil gratius occurrit, quàm mulier. Lin-
 gua nil loquitur expeditius, quàm maledicta in
 Papistas. Aures nil libentius audiunt, quàm Ra-
 pe, clepe, harpaga. Nares nil odorantur suauius,
 quàm exustorum templorum & monasterio-
 rum nidorem. Tactus solo tantū sanguine Chri-
 stianorum delectatur. Nimis autem in patriam
 iniquus es iudex, nimis trux in eos quos appel-
 las Senatores, cū in tanta rapiendi consue-
 tudine tantam in Senatoribus & subselliis, in-
 dulgentiam profiteris, & suum cuique ius reddi
 negas. Syluam tū vt video latrociniis infestam,
 patriam tuam putas, non Regnum legibus de-
 scriptum; in quo sanè impudentissimè tricaris,
 quo nomine crede mihi, miniatum suo tempo-
 re funiculum non effugies. Tales olim gentili-
 um Philosophos extitisse Eunapius memorat,
 qui cultoribus idolorum persuaserant; Christia-
 nos in occultis antris, & intimis montium re-
 cessibus, vim ingentem auri & argenti asseruare
 consueuisse. At posteaquam data esset militibus
 omnia scrutandi euertendiq; potestas, pro cella-
 ris vasis, innumeras sanctissimorum virorum
 reliquias, quas idem Eunapius vocat, salita dam-
 natorum capita; pro veste picta, horrida cili-
 cia, pro cenaculorum ornamentis, sacros li-
 bros, pro reliquia suppellectili, nodosos funi-
 culos, ferratosque cingulos inuenerunt. Nil
 quippe Sanctorum contubernia preciosius ha-
 bebant, quàm paupertatem, nec in illis quicquā
 carius videtur quàm ipsi. De Roffensi Episcopo
 sanctissimo Christi martyre vtrum aliquid vn-
 quam

quam inaudiueris, ignoro. Is cum esset Henrici octavi Angliæ Regis iussu in tetrum carcerem compingendus, Euangelici quidam Equites tui similes, aurea & argentea Episcopi vasa spe deuorauerant. Cum autem in eius conclauē furenter inuasissent ac ferream cistulam reuulsissent, pro nummis aureis cilicinam vestem, valde horridam, & aliquot funiculos nodosos sanguine imbutos, quibus corpus suum castigare consueuerat, inuenerunt. Simile quiddam in exigua Hofij Cardinalis hereditate repertum fuisse memoratur.

Quod ais: Clamantur hæc in templis, in conspectu Trinitatis, ante imaginem Christi, omnium Sanctorum & Sanctarum, ad commouendos Sanctos & Sanctas ab his, qui religionibus Sanctorum & Sanctarum præsumunt.

Flosculi isti, ô elegantissime adolescens, loquendi quæ moduli, non nisi Euangelicorum sunt, è loculis communioribus Philippi, aut è Caluini institutiunculis excepti: at olim in Iuliani capite meditati, & in schola Luciani vsurpati, quibus olim, æquè vt nunc vobis Euangelicis, ludus iocusque erat, templa Dei vocare lupanaria, Trinitatem cerberum tricipitem, Christi imaginem idolum Moloch, Sanctos, & Sanctas opprobrium hominum, eorumque reliquias Diis inuisas hominibusque. Quàm egregiè porrò Amasiam idoli Bethel sacerdotem exprimis, qui & ipse Amos Prophetæ, verbum Domini ex ore Domini loquenti, rebellionem obiiciebat; cum ipse Deo & mandatis eius apertissimè rebella-

ret. Sed ô felices Iesuitas, quòd à vobis Euangelicis vituperantur, qui nihil vnquam nisi grande aliquod bonum, vituperare consueuistis. Maximum innocentiae argumentum statuo, accusari ab Euangelicis. Non potest pietatis, non potest reus agi religionis, quem condemnat hæreticus.

Quòd dolere te simulas plurimas scholas à Iesuitis dissipatas esse, & Academiam Cracouiensem celeberrimam, solitudine sædam atque squalidam, qua literatorum iuuenum quatuor millia aliquando numerabat, nulla antiqua ornamenta retinere;

Vtinam retineret. Sed quis istam sædam solitudinem inuexit? Quis squalidam fecit? Quis antiqua ornamenta eripuit? Id quidem tu improbè dissimulas, sed ego præfultoris munere fungar. Florebat Academia Cracouiensis, quando patria vniuersa Euangelicos tuos ignorabat, quando in sinu & gremio tetri Cacodæmonis Euangelicorum magistri & ministri latitabant, quando nulli erant in patria nostra Lutheristæ, Calvinistæ, Anabaptistæ, Budneistæ, Volanistæ, Biesagistæ, sed omnes vno eodemq; nomine & erant & vocabantur Christiani, vel, vt vos vocatis, Papistæ. At posteaquam eiusmodi sectas, in patriæ perniciem cœpistis introducere, secta quoque ac dissipata est illa quam prædicas Academiae integritas, sectæ sunt leges, secta sunt iudicia, secta comitia, secta subsellia, omnia in patria secta, dissecta, disiecta, dissipata videmus. Quid enim mali non videmus? Vos cœpistis, vos primi cœpistis, templum contra templum, cathedram contra cathedram, altare contra altare erigere:

erigere: consequens erat, ut scholæ quoque contra scholas fuscitarentur, & Academiæ Cracouiensis maiestas, & illa quam prædicas frequentia, minueretur. Qui sunt autem, qui scholas contra scholas erexerunt? Vos inquam Evangelici, terribili legum & regum euerfores. Repete memoria, si quam habes, scholas Evangelicorum, Pinczouiensem, scholam Volensem, scholam Leuartouiensem, scholam Chmielnicensem, Brogensem, scholam Grodziscensem, scholam Posnaniensem, & id genus alias, in quibus atas imbecilla, ad omne audaciæ blasphemiatq; genus instituebatur. Illæ inquam fuerunt, quæ squalidam solitudinem in Academiâ Cracouiensem inuexerunt. Nam si quas scholas regendas Iesuitæ susceperunt, pro schola, non contra scholam Cracouiensem, instituerunt. Cum schola Cracouiensi in cultu veri Dei, & in orthodoxa veritatis conseruatione conueniant, cum schola Cracouiensi præceptores & scriptores Hæreticos reiiciunt, Philippos, Sturmios, Spangenbergios, Erasmos, & istiusmodi alios: cum schola Cracouiensi, vitam pro religione profundere parati sunt. Vis rerum testimonia adiungam? Vestræ scholæ & Synagogæ præceptores, vestri patroni & fautores, vestri magistri & ministri, autores & incentores fuerunt, ut schola Cracouiensis dissiparetur. Quid insignes pleræque Regni familiæ Evangelico seu Lutheranico spiritu de statu mentis motæ (è quibus hodie tanquam è spinis rosas processisse videmus & gaudemus) contra Cracouiensem Academiam egerint, obscurum non est. Vos acerbas &

capitales sententias, sæpè in particularibus, quandoque in generalibus Regni comitiis, in homines innocentissimos Academiae Cracouiensis Professores pronunciaſtis. Vos è priuatis oppidorum scholis Magistros & Baccalaureos Cracouienses exturbastis, & in eorum locum externos homines, terræ filios ex Italia profugos, Geneuæ, Basileæ, Tiguri ob vim flagitiorum virgis cæſos, naribus auribusq; truncatos, scelearum stigmata manu carnificis impressa circumferentes, substituiſtis. Vos Artium & Philosophiæ Magistrū Volſcium, nobilissimum scholæ Cracouiensis membrū indignissimè & iniuſtissimè enecastis. Vos exulem Stancarum in scholâ Pinczouiensem recepistis: vos in ciuium locū externos homines nescio quos Synagõistas, Theodori Bezae symmyſtas recepistis: vos illum ministrum ob adulterium, quod in despectum Papæ (sic enim facinus excusabat) commiserat, auricula mutilatum, vt angelum è cœlis delapsum, in vestrum comitatum recepistis, eiq; liberos vestros erudiendos tradidistis. Vos igitur estis, & vestri Euangelici magistri, & ministri, qui Academiae Cracouiensi solitudinem attulistis: & eam, quam deploras, illius faciem reddidistis, nec adhuc vnquam legibus illius, & institutis, interitum machinari destituiſtis: quod tu aut concede, aut abi, & ad Anticyras nauiga.

Quod ais habuisse Poloniam nostram ante istos Iesuiticos monachos, viros eruditissimos, oratores vehementissimos, Philosophos acutissimos, Iureconsultos prudentissimos, Theologos omni dicendi grauitate, copia atq; ornatu instructissimos;

Verè

Verè ais: sed addere debuisti, quòd ne nunc quidem habere desit, & habebit per Dei gratiam plures etiam: nisi vos cursum bonarum literarum totiusq; pietatis progressionem retardaveritis, aut Regnum, quod absit, uniuersum seditiosissimis consiliis ad extrema pericula adduxeritis. Non omnia, ait Tacitus, apud priores meliora, sed nostra quoque ætas multa laudis, & artium imitanda posteris tulit. Quædam, ait Seneca, initium ab aliis trahunt, & tamen initiis suis maiora sunt. Principia enim sua semper sequens magnitudo obruit.

De Luca & Leopolda Concionatoribus tu fortasse auditione accepisti: ego sæpe vtrumque pro concione differentem audiui, & vtriusque consuetudine sum olim vsus familiarissimè: quorum sermone si dignus esses, reprehenderent te proculdubio ex ipsius beatorum sedibus, quòd cum illis omnes in patria concionatores mortuos putas.

De Hosio verò nunquam satis laudato Cardinali, quem rectè quispiam ob doctrinæ sublimitatem, vt Arcopagitam Chrysostomus *πετερον τὸ ἔργον*, id est volucrem cœli dixerit, de quæ Cromero eius successore, videri tu quidem vis, quasi eos summo loco habeas. Sed si magnus apud te esset Hosius, non magnus apud te esset Fricius. Si Hosium Ecclesiæ Romanæ lumen verè putares, Fricium Anathema, Maranatha iudicares. Non me tenebo, quin tibi Hosiani nominis amplitudinem explicem, quid de eo viro Itali, Galli, Germani, Hispani, Angli, Hungari, Scoti,

ti, Lusitani, Hiberni; quid in Asia, quid in Africa, quid in ipsa quoque patria nostra, clarissimi & sapientissimi viri, quibus matellam porrigere dignus non es, senserunt, atque ad vniuersæ posteritatis memoriam scriptum reliquerunt, vt si ralem voles credere, qualem isti faciunt, in illius quoque de Iesuitis iudicio, quod commemorabo, acquiescas. Alij columnam Ecclesiæ vocant, alij ornamentum Collegij Cardinalium, alij splendorem curiæ Romane, alij Phœnicem Cardinalium, alij Polonicum Patriarcham, alij senem verè Abrahamicum, alij malleum hæreticorum, alij nostri temporis Augustinum, alij alterum Poloniæ Stanislauum, nouum Bessario-nem, Melchisedechicum sacerdotem, nunquam satis laudatum Ecclesiæ defensorem, rectæ fidei custodem vigilantissimum, orbis miraculum, patrem patratum, Romani Senatus ornamentum, Apostolicæ sedis propugnaculum, Christi fortissimum Athletam, formidabilem hæreticorum aduersarium, senem suauiloquentem, alterum Numam, micans Latij lumen; alij sinceræ pietatis magistrum, Dei interpretem, alteram Pauli manum, alij aliis laudibus celebrant, & vsque ad sydera tollunt: idip̄ se scire volui, ne tam deinceps, vt nunc fecisti, ieiunè tam commemorabilis viri nomen vsurpes; de quo tu quidem vereris, ne ex commemoratione illarum virtutum & eruditionis recrudescant vulnera, ex istorum hominum morte accepta. Ego verò etsi Hosium immortalem, si fieri potuisset, esse voluissim, sit tamen nescio quo modo, vt illi vitam ereptam minus doleam, ne Volanum, ne Cze-

choui-

noviciū, ne Budneum, ne cæteras quisquili-
as, ne te, ne tui similes alios, in Senatu & ad Se-
natum de Repub. loquentes & garrientes audi-
at. Mortem ille quidem timuit nunquam, sed o-
ptasset etiam, si te tuiq; similes, clauum Reipub.
moderatueros cognouisset.

*Producis etiam Bembum, Sadoletum, Contarenū,
Polum, viros omni exceptione maiores. & infers: Quid
horum simile habent Iesuita?*

Non es versatus in libris Theologicis, calum-
niator. Fuit magnus Bembus, sed nec parvus
Canisius: fuit elegans Sadoletus, sed nec infans
Maphæus: fuit zelantissimus Contarenus, sed
nec Gregorius de Valentia tepidus est. Fuit Po-
lus eloquens, sed nec Perpinianus mutus est.
Quo loco Turrianum, quo Toletum, quo Be-
larminum habeas, ignoro: sed citius tu, orbis
Christiani iudicio, & infans habebis & impro-
bus, quam isti non magni.

*Ais, lucubrationes eorum ita refutatas ab Hereti-
cis, & ita profligatas, vt luculentam quoq; plagam to-
ta Ecclesia nostra Romana acceperit.*

Ita profligatas? ita refutatas? Pudet me victo-
riæ vestræ, Euangelici: sic profligastis Iesuitas, vt
reuerri in certamen possint: sic refutastis, vt ta-
cere non possint. Vellem impudentiæ tuæ, pu-
dentiorem exitum quæsiuisses. Omnis quidem
arrogantia odiosa est: sed illa de multarum re-
rum cognitione multò molestissima. Languens
es ineptissime Iesumastyx circa quæstiones ver-
borum, & nihil sciens. Ecclesia Romana lucu-
lentam plagam à Iesuitis acceperit? Hic ego te pro-
fectò

fecto mentitum dicerem, nisi vererer ne putares (ita enim stupidus es) me dicere te mente tota constare. Id quidem verum esse vellent Euangelici, vt Romanam Ecclesiam oppugnarent Iesuitæ: sed interim ipsi eorum magistri & ministri, editis in vulgus libellis, & pictis propositis tabellis, in oculis omnium gentium confitentur, nutantem Ecclesiam Romanam, Iesuitarum studio, labore, diligentia, ope omnium rerum sustineri, quas tu profectò oculis ipse tuis vsurpare in Euangelicorum Bibliothecis potuisses, si in lucem aliquando è tenebris & puluere Leuartouienfi prodiisses. Sed tu, vt video, non solum es, sed etiam videri vis infans ineptissimus. Videris autem quàm tibi rectè cum Volano tuo Zuinglio caluinista conueniat, illo scilicet in Lituania succiplenæ cenæ structore. Is enim Iesuitas ait, tam obstinatè doctrinam Ecclesiæ Romanæ defendere, vt nullum in ea prorsus, licet corruptissimum, naxuum agnoscant.

Quod ais: *Ecclesia nostra Romana*; vereor ne tibi inuito verbum hoc exciderit:

Aut ars Vulcanum (ait ille) *aut forceps ignara fefellit.*

εἰς ἄνυ voluit cudere, cudit εἰς ἄνυ.

Sic tu vestra voluisti, nostra Romana dixisti: nisi fortè eo sensu voces nostram, quo pedem & nostrum dicimus, & lecti & scamni & carminis, quo canem & venaticum & marinum & sydus appellamus. Sed potesné tu esse Ecclesiæ Romanæ membrum, qui tantùm Hæretico Fricio tribuis, à Romana Ecclesia reprobato, vt hominem bobus stabulandis, stercoreandisq; agris deditum,

ditum, propterea quòd de Repub. nescio quid garriat, Hosio & Cromero similem facias, qui ex nomine Sanctissimæ Trinitatis & è Crucifixi imagine, Sanctorumq; & Sanctarum memoriis delicias tibi facis? Potesné tu esse Ecclesiæ Romanæ filius, qui religiosorum virorum statum, quos vulgo Monachos vocamus, tam vilia mancipia putas, vt Iesuitas, ignominix causa Monachos voces? Omnium est communis inimicus, qui hostis suorum est. Nemo, crede mihi, sapiens proditori suorum ynquam credendum putauit. Eâdem itaque fide abs te dictum putabo, id quod fateris, qua illud, quòd negas.

Facis disputationis Lublinensis mentionem inter Catholicos & Antitrinitarios, & Anabaptistas. Infantem te dixeram, nunc mendacem conuincio. Habita est ea disputatio in Ecclesia Lublinensi Societatis Iesu. Progressus in medium Czechouicius, Archiflumen illud Anabaptisticæ doctrinæ, sesquipedalibus verbis professus est, se non contentionis studio, sed inueniendæ veritatis desiderio in arenam descendere, Deumq; precari, vt quicumque opprimendæ veritatis studio, & cupiditate inflammatus verba mendacij loqueretur, illicò potius obmutesceret. Quid autem consecutum est? Audi & iniurato crede, nec quenquam tuis fabulis fallas. Cùm multa illa sua Prosopopeia contra Deum, Ecclesiam, contra primatum Romani Pontificis, & Petri clauis hinc & inde acta essent, nec acquiescere veritati clamorosus Czechouicius vellet; ea protinus percussus est maledictione, quam erat comminatus

verita-

veritatem oppugnanti. Subito enim hominem vox defecit, nec vllum amplius contra Iesuitam potuit verbum fundere: ita vt à suis è media disputatione languens abduceretur. cum interim nil aliud sentiret incommodi, quam vocis defectionem. In eius locum successit Niemoieuius, quem tu ais verbera sensisse: ego nescio, aut, si sensit, scio virtutem nobilem non libenter pugnoscere, multò minùs Iesuiticos. Faciliùs ego tibi ostendam edisse Petrum Scargam pugnoscere Evangelicos; cuiusdam Oczucnouij, nec satis hoc. Calumniis etiam appetitum probabo, quasi pro cõfessione docuerit, omnes obuios Euangelicos in faciem conspuendos: sed nondum huius venit tempus sermonis.

Quòd libellum doctissimi viri Possuini facem vocas ad excitandum incendium, eumq; ais omisis eruditionis suæ armis doctrinaeq; instrumentis, ad barbaricam crudelitatem & feritatem decurrere.

Si eam Epistolam intelligis, quam vir ille zelantissimus Serenissimo Regi Stephano aduersus Volanum inscripsit, vbi ait, Hæreticos ab antiquissimis Synodis anathemate plexos, atque vt putrida membra ab Ecclesiæ corpore resectos; non Possuinum (ò carissime) reprehendas necesse est, sed eos quorum id quod dicit, decretis & autoritate confirmat, Theodosium, Valentinianum, Martianum, Carolum Magnum, Ludouicum Gallie Regem: sed omnes orthodoxos Reges & Principes. Quid Reges ipsum vas electionis Paulum, qui iubet eos abscindi, qui fratres conturbant. Quid Paulum, imò Pauli Dominum

minum & Præceptorem Christum, qui ut Eth-
 nicum & publicanum, habendum pronunciat,
 Ecclesiam qui non audierit. Nolles, sat scio (leges
 enim, ut laqueos, oderunt Evangelici) sanctissi-
 mi illius Korcinenfis Decreti in Generali Parla-
 mento, sub anno Domini 1438. contra Hæreti-
 cos promulgati, vllam isto loco fieri mentio-
 nem. Sed nec illius constitutionis, quam in oppi-
 do Vielunensi Vladislaus Iageilo promulgauit,
 cuius verba sic habent: Quicumque in Regno
 Poloniæ nostro, & terris nobis subiectis, hæreti-
 cus, aut hæresi infectus, vel suspectus de eadem,
 fautor eorum vel director repertus fuerit, per
 nostros Capitaneos, Consules ciuitatum, & alios
 officiales ac quoslibet subditos nostros, siue in
 officiis, siue extra viuentes, velut Regiæ Maiesta-
 tis offensor capiatur, & iuxta exigentiam exces-
 sus sui puniatur. Hæc, inquam, tu omnia sempiterna
 sepulta obliuione cuperes, ne te non solum
 Cæsareis, sed Regum quoque tuorum legibus
 & decretis reprobaturum damnatumq; audiamus.
 Sed veritas nil aliud timet quàm taceri. Ex-
 pedit tibi audire, quod auditum non possis da-
 mnare. Obstringit sese illo Corczinensi decreto
 Rex, & ordines omnes Regni, sub fide & hono-
 re, quòd insurgere vellent contra omnes, ad eorum
 destructionem (hæc enim sunt legis verba)
 quicumque in Regno errores hæreticales, tene-
 re, fouere, promouere, manu tenere vellent. ex
 cuius tu legis laqueis, nunquam euades profe-
 ctò, quàm diu propemodum eris Ecclesiæ Ro-
 manæ alumnus. nisi fortè ita impudens esse per-
 seueres, ut sicut Possuini libellum, sic hoc ipsum
 Regis

Regis & Regni sapientissimum decretum, facem vocare libeat, ad excitandum incendium. idq; sine dubio verbum vomuisses, si Decreti huius fieri mentionem aliquando audiuisses.

Ais deinde: *Quamobrem Concilium non conuocatur? Cur publica disputatio non instituitur?*

Quò longius progredieris, in plures te laqueos induis, quorum ex nullo (crede mihi) te vnquam expedies. Si coactum Concilium Tridentinum cognouisti, cui illud ipsum patriæ nostræ lumen pulcherrimum, quem paulò ante dilaudasti, Hosius Cardinalis præfuit; cur, quæso te, de industria in odium offensionemq; veritatis irruis? Si per ætatis imbecillitatem, perq; occupationes adolescentiæ, nihil audiuisti, ex me audias. Noli quæso te turpe ducere, quod diu non didicisti discere. Si cum Romana Ecclesia sentires: si, quod fingis, matrem eam tuam putares; conuocatum, coactum, publicatum, celebratum, perfectum, absolutum, executioni mandatum, Concilium Tridentinum non ignorares. Sed vos rectè quidam Æsopo & Marcholfo similes facit, qui arborem inuenire nullam potuit, in qua sibi vitam vellet iniecto laqueo eripere. Euangelicorum proprij sunt isti fremitus: Fiat Concilium: libera cogatur Synodus. Postquam coacta est; aiunt non esse liberam: postquam libera decreta est; aiunt ad Cæsarem, non ad Pontificem, ius congregandi pertinere. Postquam congregatum tamen est; armis illud hostilem in modum dissipant, & Concilium nationale, in intima Germania efflagitant. nec satis hoc; Colloquium

loquium publicum & disputationem in Comitibus Imperij decernunt. Vidimus, legimus, Comitiorum recessus, vbi ista, quæ dicimus, per Evangelicos Principes ab optimo Cæsare & ab Ordinibus Imperij, Regalibus adiunctis minis efflagitantur. Vidimus & leges Ratisbonæ descriptas, è quorum sententia Vormatiensis disputationis, institui debebat: ex ea porro pacem toti Germaniæ redditum iri sperabant Evangelici, sed natus est ridiculus mus. Nam cum illi ipsi Evangelici Doctores, & Rabini, assessores, Iudices & Notarij, conuenire inter se non possent; nullo facto operæ pretio, è medio cursu disputationis abierunt. Lepidè itaque facis, quòd Concilium congregatum ignorare te simulas: quod ni faceres, te Hæreseos conuictum, vt Hereticum damnatum, anathemate percussum, Sathanæ traditum nescire non posses. Fugis videlicet, vt ante diximus, illud audire, quod auditum non posses damnare. Molesta quippe est lippis oculis solis claritas: dura sunt improbis animis præcepta pietatis. Legeres quoque in illo ipso Cōcilio, de ea quam sceleratè laceras religione Clericorum Societatis Iesu, deq; pio eorum instituto à sancta sede Apostolica approbato. Sed parcam stultitiæ tuæ, nec diutiùs in isto sermonis genere immorabor, ne nobis illud magistri tui occinas: Quid nobis & tibi, venisti huc ante tempus torquere nos.

Ais deinde: Inuentutem numerosam habent suis in scholis, quibus artibus eam colligant & retineant, metuo, ne serò admodum animaduertamus, & tum

demum velimus ei malo remedium adhibere, cum non poterimus.

Non miror quòd non videas, quibus artibus iuventutem & colligant & retineant Iesuitæ. neque enim præ iracundia, vel officij tui, vel periculi, vel pietatis, vel humanitatis, vel veritatis rationem habes ullam. At viderunt viri Dei, illa orbis Christiani lumina, Hofius & Cromerus, quorum alter Societatem primus omnium in Poloniam introduxit; alter etiam fouit. Vidit optimus Episcopus & Senator Noscouius, qui Pultouienſe, vidit Episcopus Poſnaniensis Kornarski, qui Poſnaniensem, vidit Episcopus Valerianus, qui Vilnense Collegium, exædificarunt, & Nobilissimam Regni iuventutem, his, quos tu odisti, sociis & præceptoribus regendam & gubernandam tradiderunt. Vidit post istos omnes sapientissimus Rex Stephanus, cuius inuicta virtus sola pietate superata est, qui Polocense, Rigense, Derpatense, Claudiopolitanum, Albaulienſe, Varadinense Collegium excitauit. in quo iuuenum animos, ad omne officij munus Societas erudiret. Vidit & videt Illustrissimus Archiepiscopus Gneznenſis Karnkouius, qui maximo suo sumptu scholam Calissiensis excitauit. Vidit & videt Comes Rozrazouius Vladislauienſis Episcopus, qui fœlicissima Nouensis Collegij in Pomerania iecit fundamenta. Vidit & videt Illustrissimus Princeps Olicæ Dux, Nicolaus Christophorus Radziuilius, qui Niesuesense Collegium erexit. Vidit ad extremum is qui nobis fœliciter imperat, Sigismundus ter-

tius pietissimus Rex: Vidit sapientissimus Regni Senatus: Vidit ordo Equestris vniuersus, qui illud ipsum Iesuitarum Niesuesense Collegium, & attributos illi redditus, in Regni Comitibus publico Senatusconsulto, approbavit, esseq; Iesuitis in Regno perpetuos voluit. Hos si non vidisse, non intellexisse, non animo & cogitatione percepisse dixeris, quibus artibus iuuentutem numerosam ad suas scholas colligant Iesuitæ, quibusq; retineant; dignus profectò es, cui oculorum cubilia *di nobis* eruant. Sed agam tecum leniùs, dignus saltem es, qui in eas oras deporteris, vbi viuos homines mortui incurfant boues. Congruit veritati ridere, ait Tertullianus, quia læta est: de æmulis suis ludere; quia secura est. Multa ridendo possunt reuinci, ne grauitate adorentur.

Vis audire quibus artibus iuuentutem numerosam ad suas scholas colligant Iesuitæ? Nil in discipulis præter discipulos amant. Quidquid docent; faciunt. (Æstimari autem præceptoris magnitudo non potest, vita qui docet) Doctos facere discipulos, sed magis bonos contendunt. Ad vsum vitæ non ad consuetudinem scholæ loquuntur. Nouè multa, sed noua nulla docent. Nil habent melius quod optent, quàm vt discipuli Deum & proximum diligant: & hoc solum auditoribus suis, ex omnibus quas profitentur litteris proponendum putant, quod virum bonum faciat. Vitæ in eo fructum statuunt, si discipuli quotidie magis cælum, mundum minus diligunt. Huc accedit, quòd non contenti sunt re-

media monstrare; etiam admovent. Non sicut medici inter ægros quos perambulant, sine vlllo affectu venam tangunt, & abeuntes remedia disponunt; sed sicut amici, propria & peculiari cura & studio dignum discipulum putant. In singulos dum docent, animum & cogitationem dirigunt; vt quæ pro lectione proponuntur, non quasi in medium proiecta manibus excipiant, sed quasi singulis porrecta in animum demittant. Operam enim quam præstant, non tantùm ipsis præstant, sed tanquam ipsis. Nemo potest dicere; nullam habet cogitationem mei: non in sinu meo ponit, sed in medium proiicit verba. In turba enim multorum, præcipuam de singulis curam habent. non tanquam publici partem, sed tanquam proprium cuique dantes beneficium. Laborem in docendo, & molestum illud tædium, quod oscitantes discipuli pariunt, sine supercilio deuorant: hortando bonam indolem erigunt: laudando animum addunt, monendo desidiam discutiunt: ingenium latens & pigrum, iniecta manu extrahunt: nolentibus timorem adhibent: nec ideo discipulis profunt, vt profint & sibi; aut eos faciant vtilitatis suæ instrumenta; sed omne laboris sui præmium in eorum profectu statuunt, ad suspecta tempora occurrunt: nullum illis ministerium oneri, nullum fastidio est. Profectum discipuli, vitam: mortem, inertiam putant. Præceptores profitentur; amicos agunt, & quod in omnibus eorum studiis eximium est; cùm sciant paucis opus esse ad bonam mentem litteris; omnem simul sapientiam in compendio tradunt; **TIMEREDOMINVM:** illud

Iud quotidie sine modo, & sine fine discipulis occinentes. In quo vno omnes disputationes, omnes litteras quorumlibet Philosophorum, omnes leges quarumlibet ciuitatum, omnia præcepta Mosis & Prophetarum, omniumq; diuinarum & humanarum disciplinarum summam contineri dicit Augustinus, Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota mente tua, & proximum vt teipsum. Huc Physicam dirigunt, quoniam omnes omnium naturarum causæ in Deo creatore sunt. Huc Ethicam; quoniam vita bona & honesta, non aliunde formatur, quàm cum ea quæ diligenda sunt, quemadmodum diligenda sunt, diliguntur, hoc est, Deus, & proximus. Huc Logicam, quoniam veritas lumenq; animæ rationalis, non nisi Deus est. Huc etiam Rempubicam: Neque enim conditur & custoditur optima ciuitas, nisi fundamento & vinculo fidei, firmæq; concordia; cum bonum commune diligitur, quod summum ac verissimum Deus est, atque in illo inuicem sincerissimè se diligunt homines, cum propter illum se diligunt, cui, quo animo diligant, occultare non possunt. Ad quem certè finem nisi omnis omnium artium & disciplinarum, omnium Doctorum & Præceptorum cursus dirigatur, scientia quæri potest; inueniri non potest. Hæ sunt artes (ô bone) quibus animos capiunt. Hæc vestigia quibus incedunt. Hæc ossa quam obijciant. Hi sunt hami quos inferunt. Hic viscus cui discipuli inhærescunt. Tales se planè Doctores isti noui & Præceptores Iesuitæ exhibent, quales esse iubet doctissimus Lyrinen. cum ait; O sacer-

dos, ô tractator, ô doctor: Si te diuinum munus idoneum fecerit, ingenio, exercitatione, doctrina; esto spiritualis tabernaculi Beseleel: pretiosas diuini dogmatis gemmas exsculpe, fideliter coapta, adorna sapienter, ad iuce splendorem, gratiam, venustatem. Intelligatur te exponente illustrius, quod antea obscurius credebatur. Per te posteritas intellectum gratuletur, quod ante vetustas non intellectum gratulabatur: eadem tamen quæ didicisti, ita doce, vt cum dicas nouè, non dicas noua. Fas est etenim, dicit paulo post, vt prisca illa cœlestis Philosophiæ dogmata processu temporis exornentur, poliantur, limentur: sed nefas est vt commutentur, nefas vt detruncantur, nefas vt mutilentur. Accipiant licet euidenciam, lucem, distinctionem; sed retineant, necesse est, plenitudinem, integritatem, proprietatem.

Exclamas deinde: *Putatisne, Senatores, disciplina Monachorum iuuentutem ad res rectè gerendas erudiri posse?*

Et hoc impotentis animi signum est, omnibus in vniuersum sine fine irasci. Sed tu de industria in Regum & Legum offensionem incurris. Tecumne es? O quàm verè Paulus nil scientem Hæreticum appellauit! Hic ego te non verbis è Donato; sed legibus, sed decretis, sed statutis, sed grauissimis Senatusconsultis è Regni Satuto cõuincaui: in quo lex illa Sigismundi Regis laudatissimi legitur, quæ Regni Poloniæ Abbates omnes obstringit, vt Nobilium filios in suis monasteriis ad omne officij munus instituendos & erudien-

rudiendos suscipiant. Verba legis sic habent; Tenebuntur Abbates certum numerum puerorum Nobilium fouere in Monasteriis, & illos inibi hominibus doctis artibus liberalibus dare instituendos; iuxta quod vnicuique Abbati, Domini Episcopi illorum locorum consignabunt & nominabunt. Deinde verò meminisse debebas Cazimirum Primum, in Cluniacensi Benedictinorum Monachorum sodalitate educatum, & institutum, tanta cum pietatis & fortitudinis laude Regni Poloniæ clauum tenuisse, vt Maslaurum Masouiorum tyrannum deleret, rebelles Prussos reprimeret, acerrimos Iazungas penitus extingueret, pacem Regno redderet, Dei cultum augetet, Domicilia multa Christi seruorum erigeret, & nomen ad extremum Instauratoris Pacifici consecutus esset. Stephanus quoque Rex laudatissimus, ille inquam Rex, cuius virtutem hostes, misericordiam victi, fidem & prudentiam, ceteri omnes perspexerunt, inter eos quos ex Italia in Poloniam euocabat, vt in optimis litteris Regni iuuentutem erudirent, Patrem etiam Aquarium, Dominicani instituti religiosum esse voluit, præmiumq; non vulgare promisit. Camillum quoque Tachietum Franciscanum, concionatorem suum aulicum, & Annibalem Rosselli Bernardinum, in illa ipsa Academia Cracouienfi, cuius causam te agere simulas, tum Philosophicas tum Theologicas litteras profiteri voluit. Iudicet lector, vtrum tibi garrulo adolescenti, an Regi sapienti, de Monachorum disciplina fidem velit adiungere.

Quæ tibi de moribus Italicis, Gallicis, Hispanicis in patriam inuectis garrere libuit; hæc quoque præteriiſſes, ſi vnquam illud audiuiſſes, Regis ad exemplum totus componitur orbis. Reges enim & Principes externi, quos patria noſtra intra hos paucos annos ex Gallia, Germania, Vngaria, ad Regni gubernacula euocauit, non quatuor aut quinque Religioſi in patriam inuexerunt, quicquid de maiorum noſtrorum ſimplicitate & integritate detractum eſt. Facilius eſt, ſi dicere faſt eſt, ait Caſiodorus, errare naturam; quàm diſſimilem ſui Princeps poſſit formare Rempub. Sed non placet tibi ſcholas euerti. Benè eſt. aliter enim ſi diceres, verbis ego tuis lumbos defractos optarem. Placet autem veterem potius reuocare diſciplinam, & patrium morem, præmia magiſtris & præceptoribus proponi, eos gratitudinis, & vtilitatis ſpe, ad ſcholasticum laborem ſuſcipiendum excitari; Aſſentior. Age itaque, exoptatiſſime reſormator, tabulas arripe, legem ſcribe, pœnam tranſgreſſori ſtatue: iube tuos Euangelicos cenſus retentos diſſoluere: ereptos redditus reddere: decimas interuerſas repræſentare: agros ademptos referre: penſiones deſcriptas cõportare: aſſignata à maioribus præmia illico dependere; mox videbis, crede mihi, Academiae Cracouiſis Magiſtros & præceptores, ad ſcholasticum laborem ſuſcipiendum, magis etiam atque magis excitari. Sed vereor, vt tui ſimiles clependi rapiendiq; conſuetudinem relinquunt, mallent illi quicquid adhuc ſuper eſt, de viuo detrudere, quàm erepta reddere: idq; ſine freno ti-

moris

moris & pudoris, vbicunque possunt, impiè crudeliterq; exequentur.

Ais deinde: *Sed Iesuitarum opera, studio & diligentia effectum est, vt Africa, Asia, America, Persia, Romana Ecclesia instituta & placita amplectantur.*

Id quidem tu, sat scio, verum esse nollēs; sed cùm rerum testimonia ipsa tua videat conscientia, etiam ipsa tua per se erubescit ratio, deficit interpretatio, obmutescit oratio: lege Surium, Maffæum: lege epistolas Indicas, lege Ribadeneiram, lege quotquot de rebus Indicis scripserunt, & linguæ tuæ modestiæ frenos impone.

Quæris deinde: *Quinam sunt illi viri? quæ est ista pietas? quæ prudentia? quæ vitæ sanctimonia? vt tantum bonum orbi Christiano importauerit.* Ausculta, & mea dicta deuora. Proprius est hic gentis nostræ mos; consilia sua, non præcedente sapientia, sed consequente experientia, moderari. Doleo quòd ita sis & tui & rerum planè omnium oblitus, vt ea ignores, quæ Gallia, Germania, Hispania, Lusitania, Vngaria, ipse quoque nouus orbis, & vltimarum sola terrarum non ignorant. At si tibi Senatoris & Consiliarij munus suscipere libuit, non discere ista debebas, sed didicisse. In omnibus, ò puer, (libet te Platonis verbis appellare) vnicum principium iis qui benè consulere volunt, est intelligere, quid illud sit, de quo consultatur: vel omninò aberrare necesse. plerosq; verò latet, quòd nesciant rei substantiam. Tanquam igitur scientes in dispositionis principio nò declarant, procedentes verò, quod par est consequitur, vt nec sibi nec aliis consen-

tanea loquantur. Ne sis ergo nesciens, aut in Re-
pub. Christiana peregrinus; narro tibi qui sint i-
fii viri. Si Deum nosti, aut illi res mortalium cu-
ræ esse credis, inficias ire non poteris, etiam si sis
impudentissimus, apta eum & conuenientia re-
media singularum ætatum & temporum, mor-
bis atque incommodis adhibere consueuiffe.
Cogunt (ait Augustinus) multas inuenire medi-
cinas, multorum experimenta malorum. Ma-
gnis olim erroribus Chaldæorum populi tene-
bantur, cum rerum causas, ad motum syderum;
non autem ad Dei potentiam, & voluntatem re-
ferebant. Sed misericors Dominus ferre non po-
tuit, vt in errore turpissimo consummarentur.
Suscitauit enim oportunissimo illo tempore,
admirabilem illum Patriarcham Abrahamum,
qui fuit illis quasi via rectæ fidei, creatoris omni-
potentiam ostendens, & à cultu & veneratione
rerum creatarum auertens. Ægypti mirum in
modum erant præstigiatorum artibus, & incan-
tationibus, de statu mentis deturbati. Sed Do-
minus amicum suum illum magnum Moysen
exhibuit, qui dæmonum fraudes detegeret, &
Domini potentiam & gloriam per verba & mi-
racula prædicaret. Israëlitarum rationes valde
erant in aliquo tempore conturbatæ. nullum e-
nim certum Magistratum habebant, cuius im-
perio tenerentur; ecce subitò Samuel diuinus af-
fuit, qui magnum præsidium inclinatis rebus
attulit, & sub vnus imperium, Dei iussu, subiun-
xit. Ahab ille Rex impius, Deum Patrum suo-
rum dereliquit, & diuinum cultum manufactis
simulachris adhibuit; sed Dominus Eliam Thef-
biten

biten suscitauit, qui Regis impotentiam frangeret, atque ad vnius veri Dei cultum reuocaret. Procedente tempore suscitauit Satanas in Asia Mamalucos : suscitauit Dominus Templarios. Suscitauit Sathanas Saracenos Ptolomeiden oppugnantes : suscitauit Dominus sex viros Lubecenses & Braunsuicenses primos eius ordinis autores, quem Theutonicorum appellant, strenuos terræ sanctæ defensores. Suscitauit Satanas Turcas Asiam infestantes : suscitauit Dominus nobilissimum ordinem Equitum Hierosolymitanorum illis obfistentes. Saraceni Belgicam occupauerant, magnaq; premebant fermitute : suscitauit Dominus in Lusitania Equites Iesu Christi, qui vim immanem barbarorum profligarēt, & suos libertate donarent.

Magna fuit olim Christianorum vis in captiuitatem abducta; & statim Dominus ordinem S. Mariæ, redemptionis captiuorum, duce & auctore Iacobo Aragoniæ Rege excitauit. Sed longum esset omnia, omnium ordinum & religionum genera, opportunissimis humano generi temporibus à Dei benignitate suscitata memorare. Ipsa S. Francisci, & S. Dominici familia, quàm opportuno Reipub. Christianæ tempore initium acceperit, obscurum non est.

Sic existimare debes suscitata[m] fuisse à Domino, isto nostro seculo, eam quam iniquo odio tam acerbè oppugnas I E S V Societatem, tanquàm Antidotum quoddam earum pestium, quas Lutherus in orbem Christianum introduxit. Pax & tranquillitas, quæ Ecclesia Dei longo tempore fruebatur, partim extinxerat, partim debilitauerat

uerat feruorem illum pietatis, quo maiorum voluntates inflammatae videbantur. Intermisus erat frequentior Sacramentorum usus: obtorpuerat Confessionis & Pœnitentiæ studium: languere cœperat conscientiarum examen, contemplationum assiduitas: meditationū desiderium: remissa videbatur hospitalium cura, Catechumenorum instructio, xenodochiorū sollicitudo, captiuorum redemptio, fraterna correctio, concionum assiduitas, Sacrificij frequentatio, ciliciorum & macerationum usus: dormire quodammodo in summa Ecclesiæ Dei pace videbantur homines, viuebant vitam habentem, vt Pindarus loquitur, *μελιτ' ὄρεσαν ἐυσίαν*, contenti præsentibus. Interim venit inimicus homo & superfeminauit zizania earum Hæresum & pestium, quibus orbem Christianum afflictum videmus & dolemus. Sacram Scripturam corripit, Symbolum violauit, Sacramenta minuit, Trinitatem blasphemauit, Patres & Concilia contempfit, Imperia perturbauit, viam ad Atheismum aperuit. Quid autem mali non fecit? Has animarum ruinas, non ferens misericors & miserator Dominus, suscitauit admirabiles illos Ecclesiæ suæ *ταύτες καὶ πληρέτους προστάτας* verbo & opere potentes, quorum ora vos Evangelici, vestra vos remordente conscientia, in illa die tremenda non feretis, Eckios, Roffenses, Moros, Polos, Taperos, Hesselios, Sotos, Hosios, Cromeros, Sanderos, Socolouios, Pouodouios, & mille alios, qui cùm egregiè suo munere, suatq; legatione functi, pro Christo fuissent, & plerique
 etiam

etiam vsque ad sanguinem restitissent; quos vos igne, ferro, laqueo, equuleo, omni suppliciorum & crudelitatum genere laceratos obtruncatis, & his præterea calumniis onerastis, quasi quam profitebantur fidem, eam non ob amoré Christi, aut veritatis studium, sed ob Papæ metum, ob censuum, reddituum, Episcopatum, & id genus amorem tuerentur; Visum est vicissim Domino, novos homines suscitare, sine re, sine sede, sine Episcopatibus, sine Abbatibus, sine pera, & gladio, inermes, incomitatos, viles in oculis seculi: nil timentes nisi Deum, nil sperantes, nisi à Deo, qui mortem pro Christo lucrum putarent: occidi possent, vinci non possent. quorum societas esset, vt Ioannes in sua Epistola loquitur, cum Patre & Filio eius IESU CHRISTO, eosque ceu quasdam auxiliares leuioris armaturæ copias, in medias Euangelicorum acies, in ipsa vestra viscera immittere. quæ vos in omnibus orbis Christiani partibus, quas veneno vestro infecistis, Germania, Gallia, Anglia, Scotia, Polonia, Bohemia, Vngaria, Suetia, telis verbi Dei conficerent, veritatis spicula intorquerent, in vestris ciuitatibus, in oculis vestris vobiscum viuerent: vbique vobis etiam inuitis, & nolentibus occurrerent: nec solum voce & calamo, sed etiam aspectu silentioque suo, vestra vos perduellionis, & rebellionis admonerent, & illud quotidie, quod olim vestri similibus hæreticis Augustinus, occinerent; Quod Dominus in cathedra vnitatis, posuit doctrinam veritatis. Cathedram autem vnitatis in ea collocatam ostenderent, quæ caput est orbis, vrbe Roma, cuius fidem, vt apud Hosi-

um legitur, Apostolica voce laudatam esse scimus, in qua perpetuò conseruatam eam fuisse, quæ est ab Apostolis, traditionem refert Irenæus: cui totam doctrinam Apostolos vnà cum sanguine suo profudisse Tertullianus asserit. ad quam accessum habere perfidiam nunquam potuisse, testatur Cyprianus. quam ita semper incorruptæ Patrum doctrinæ fuisse tenacem, vt quoties Romana fides diceretur, Catholica intelligeretur, ex his quæ scripserunt, Hieronymus & Ambrosius, didicimus. in qua semper Apostolicæ cathedræ viguisse Principatum narrat Augustinus. quàm hæretici foetoris semper expertem permanisse, nec vnquam in ea, qui contrarium sentiret, sedisse; quin potius Apostolicam gratiam inuiolatam custodiuisse testatur Theodoretus. ad quam propterea de fidei causis iam inde ab ipsis Apostolorum temporibus, nunquam non relatum fuisse, qui seculis aliquot fuit posterior Bernardus asserit. quod ibi potissimum sarcitum iri damna fidei spes foret, vbi fides non posset sentire defectum. Idque etiam inuitis & reluctantibus vobis, ipsis inferni portis frementibus, tanto cum fructu vtilitateque faciunt; vt omnis iste, quem fabricare orsi estis Satanismus, in patria præsertim nostra, animam agere, & extremam partem deficientis Spiritus retinere videatur: Dicentibus Heluetiis; Fides Lutheri iam vltra Rhenum periit: dicentibus Anglis; & vltra mare, Gallis; & vltra Alpes; Polonis; & vltra Istulam: Vngaris; & vltra Danubium: Dicentibus Italis; non transit montes: dicentibus Hispanis; nec Pireneos. Calvinismus enim ve-

Iuxta nouus Iupiter successit, & garrulum Lutherum, velut vetulum Saturnum explofit: sed & ipse iam nutat, & Trideismus exulat. His porro omnibus extremam mortiferam plagam Atheismus intentat. Vnde apparet, ô Euangelici, Christum non esse vobis propitium, qui ne defensus quidem (hoc enim agere vos fingitis) vos defendit. Quæ rerum conuersio sine pietate & prudentia Antagonistarum, & sine vitæ sanctimonia expectari certè, sperariq; non poterat. De quibus, quia quæris, quænam sint ista, vt tantum bonum orbi Christiano importauerint; respondebo tibi. Paternus affectus laborem non meruit.

Scias velim Societatis huius primū ac præcipuum esse institutum; Hæreticos ab erroribus, Catholicos à malis moribus, Gentiles à falsis de Deo opinionibus reuocare, atque ad vnius veri Dei cultum pietatisq; studium ardentius complectendum adducere. Id autem vt efficacius præstent, verbo se prius vitæq; exemplis in suis contuberniis instruunt, diligenter enim prius omnia discunt; antequam doceant. Vitæ sordes lachrymis quotidie & oratione eluunt: carnis cupiditates comprimere, atque sub rationis imperium subiungere contendunt, ieiunio, cilicio, humi cubatione, diamastrygosi & id genus aliis carni repugnantibus exercitiis. Hinc sese totos ad rerum diuinarum contemplationem transferunt. in qua quò magis exercentur, eò magis hæc quæ videntur omnia, opes, honores, vitæ commoditates, vt fumi vmbra, vel sicut Paulus loquitur, vt stercora reputant. Quò magis autem

autem omnia istiusmodi contemnunt; hoc magis in solius Dei amore exardescunt: hoc libentius meditationibus vacant. quas rectè quispiam conflictum esse, dixerit sine sanguine. Quem autem quis amat, omninò cauet ne vlla vnquam ratione offendat. Inde fit; vt in custodia sui ipsius vigilantissimi sint, horasq; omnes auarissimè seruent. Manè, diuina in se, & in genus humanum beneficia recognoscunt. Meridie, & vespere exactissimam, cum animo suo rationem ineunt, quid horis singulis egerint; omnibus vestigijs accuratissimè scrutantes, si quæ illicita desideria mentem inuaserunt: si diutius hæserunt, si consensum extorserunt: si etiam voluptatem attulerunt. Ipsam deinde linguam ad iudicium aduocant, si quid loqui pro Dei gloria omisit, si quo verbo proximum læsit, si quempiam calumnia oppressit, si tacenda dixit, aut dicenda tacuit, hinc manus & opera excutiuntur. Porro si quæ macula deprehenditur, dum paruula est, ad petram alliditur, lachrymarum balneo eluitur, cataplasma confessionis applicatur, & vix in alteram horam medicina reseruatur. Ad eum modum disposita vitæ ratione, compressisque carnis cupiditatibus, animi culturam adhibent scilicet in diuinorum librorum, Sacra scilicet Scriptura, Sanctorumq; Patrum lectione, & meditatione penè incredibile studio, & contentione exercent, volentes esse parati, iuxta Pauli præceptum, rationem reddere omni poscenti, de ea quæ in illis est fide. Postquam autem caro rationi, ratio Deo subesse atque obtemperare didicit, ab his qui præsunt, in vineam Domini emittuntur,

tur, atque ad operas distribuuntur. Non enim in sola contemplatione: nec in sola actione vitæ summam sitam putant: Sed quo Dei gloria, quo salus proximi, quo vocat Ecclesiæ necessitas, siue horum alterum, siue etiam vtrumque adhibent. Alius itaque confessionibus pœnitentium excipiendis vacat: alius Sacramentis distribuendis, alius ægrotorum & debilium cura destinetur: alius in agone positos consolatur, alius in xenodochio languentes curat: alius è carcere victos liberat, dissidentes conciliat, vagantes per vrbum vicos ad templa congregat, per exiguas villulas & deuia oppidula Catechismum & doctrinam Christianam prædicat, egentes opulentis commendat. Alij sunt vicissim qui refutandis hæreticis operam nauant, in medias sese Hæreticorum acies proiiciunt, & omnia simul & faciunt & patiuntur, vt Christi Dei nostri nomen glorificetur, concionando, scribendo, disputando. Aliis non fatis est orbis iste, his nostris oculis obiectus, & his calcatus vestigijs; Oceanum vniuersum emetiuntur, nouas gentes, ignota orbi nostro Regna & Imperia, in vltimis terrarum partibus scrutantur, quibus Deum verum annuncient. nulla denique est orbis vniuersi ora, sedes, locus, inter Christianos, Machometanos, Hæreticos, Ethnicos, quo non fuerit sonus Iesuitarum, CHRISTI nomen prædicantium, exauditus. Non remoratur eos Tyrannus, non impedit Oceanus (& qui maior Oceano murus?) persecutor non deterret, percussor non frangit, quominus vbique Dei annuncient voluntatem. Quam tu, sat scio, pertinaciam, & zelum non se-

cundum scientiam appellabis. Sed si tibi Dominus aliquando Spiritum humilitatis, quo omnes destituuntur Euangelici, dederit: dabit autem, si in recta fide nihil hæsitans postulaueris; iudicabis profectò, nil nimium esse graue amanti. Cæterum non est difficile diuinare, quid malles. Illa tu studia hymnis chorealibus efferres, in quibus ætatis tuæ florem contriuisi. In illis tu mensis & occupationibus Iesuitas videre velles, in quibus nil agitur, quod foras proferendum sit: vbi diurnæ nocturnæq; perpotationes *πάταγοι τε κ' ἀλάλητοι σκυθικαίς* peraguntur, in quibus te videre possent, vt Anacreon loquitur;

Iuuenem in scyphis valentem:

Minimè in scyphis pauentem:

Lepidum in scyphis choreuten:

Cytaraq; concinente

Temulenta verba fundentem.

Vbi alius inter manus è conuiuio tanquam è prælio auferatur, alius tanquam occisus relinquatur, alij fusi sine mente, ac sine vlllo sensu iaceant. quiuis vt cùm aspiceret, non ingenuorum conuiuium, sed Orsensem aut Gruneualdensem cladem & pugnam videre arbitraretur. Sed solenne est, iis qui in amore & voluptatibus adulescentiam suam collocârunt, hanc etiam vitam, atque hæc studia dilaudare.

Quod ad iuuentutis institutionem attinet, quam bonis artibus & moribus imbuendam susceperunt; si dixero, quòd Spiritus sanctus huius consilij & cogitationis initium Societati attulit,

non

non ero similis tibi mendax. Maiorem quippe curam, ait Augustinus, adhibere oportet, in educatione, quàm in procreatione liberorum. Non enim foelicitas est habere filios, sed bonos habere. Plato quoque nil accuratiùs admonet, quàm optimam, ac diligentem puerorum institutionem, ex qua vna salus penderet Rerum-pub. Magistratus enim optimos haud posse fieri, nisi ciues viri sint optimi, ex quibus Magistratus creantur: viros porrò nunquam fore tales, nisi adolescentes, pueriq; tales sint. Quamobrem etiam nutrices monuisse dicitur, vt ne turpes ac friuolas fabellas pueris occinant, ne illorum animos statim ab initio, stultitia, & corruptis imbuant moribus. Plutarchus etiam paterna putat appellatione indignos, qui plus studij ac temporis ponunt in comparandis pecuniis, quàm in filiis quibus pecuniam relinquunt, ad virtutem effingendis. neq; hoc aliud esse, quàm magnam calceorum sedulitatem habere, pedem verò ipsam parui facere. Cicero nullum munus Reipub. afferri maius posse testatur, quàm si doceamus atque erudiamus iuuentutem, iis præsertim moribus atque temporibus, quibus ita prolapsa est, vt omnibus opibus refrenanda, atque coercenda videatur. Certè D. Paulus Timotheum suum hoc quoque nomine cõmendat, quòd ab infantia sacras litteras didicerit. Hieronymus verò tantus Ecclesiæ doctor, non erubuit & docere & scribere de Pacatulæ infantulæ educatione, deq; filia institutione ad Lætam. Facilis est enim ab improba vita ad improbam fidem transitus, vnde & Paulus loquitur, quòd multi

repellentes bonam conscientiam, naufragauerunt à fide. Et alibi: Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes errauerunt à fide. Sapiens quoque testatur, quòd in maleuolam animam non intrabit Spiritus sapientiæ, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Vnde fit, vt insignis ille orthodoxæ veritatis vindex Athanasius, vitam prauam, parentem seu anteambulonem hæresis appellarit; Basilius gradum ad infidelitatem. Bonam autem conscientiam, vbi mala sedem occupauit, aut temperantiam vbi cupiditas imperium obtinuit, quàm sit difficile animis hominum inferere; tu fortasse non nosti, qui in hoc contentionis genere vestigium nullum posuisti. sed norunt hi qui quotidianum certamen, cum carne, mundo & sanguine suscipiunt. Longo tempore, ait Augustinus, magnis viribus, diuersis artibus opus est, vt persuadeatur superbis, quanta sit virtus humilitatis: vt persuadeatur cæcis, quanta sit gratia lucis: vt persuadeatur ebriis, quanta sit virtus sobrietatis. Adolescens enim, ait Salomon, iuxta viam suam ambulans, etiam cum senuerit non recedet ab ea; & Salomone vetustior Iob; Ossa, inquit, eius implebuntur vitiis adolescentiæ.

Visum itaque est Spiritui sancto tam pios excitare Sacerdotes, vt exemplo; tam doctos, vt & verbo iuuentutem erudirent: talemq; animam formarent, quam inhabitare Spiritus sapientiæ non dedignaretur. Prior est, ait Augustinus in recta hominis eruditione, labor operandi, quæ
iusta

iusta sunt; quàm voluptas intelligendi quæ vera sunt. Sed ea de re nulla fortasse inter me & te controuersia est. Volui tamen partes earum occupationum attingere, quibus distinentur Iesuitæ, quamq; magna ratione adducti sunt, vt instituendæ Iuuentutis in timore Domini curam susciperent. tẽq; eadem opera, & quinam sint isti viri docere, & quænam sit eorum pietas, vitæq; sanctimonia, ob oculos ponere. Si mihi non credis, testes producam Romanos Pontifices, quos si Christi vicarios putas (id enim valde dubito) decretis eorum acquiescas necesse est.

Paulus tertius Pontifex Maximus, cùm Institutum Societatis breui formula comprehensum legisset, vehementer illud approbavit, & in eo Spiritum Dei inesse testatus est, seq; non tunc fructus sperare, neque exiguas ex tam exiguo tenuiq; principio vtilitates ad Dei Ecclesiam peruenturas expectare. quamobrem etiam illud Apostolica sua autoritate Anno 1540. approbavit.

Iulius verò tertius ipsam etiam formulam litteris suis inseruit, recepit, & approbavit, quam hic libet inserere. Quicumque in Societate, quam IESV nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare, & soli Domino ac Ecclesiæ ipsius sponsæ sub Romano Pontifice Christi in terris vicario seruire, post solenne perpetuæ Castitatis, Paupertatis & Obedientiæ votum, proponat sibi in animo, se patrem esse Societatis, ad hoc potissimum institutæ, vt ad fidei defensionem & propagationem, & profectum animarum, in vita & doctrina Christiana, per publicas

prædicationes & lectiones, & aliud quodcunque verbi Dei ministerium, ac spiritualia exercitia, puerorum ac rudium in Christianismo institutionem, Christi fidelium in Confessionibus audiendis, ac cæteris Sacramentis administrandis, spiritualem consolationem præcipuè intendat, & nihilominus ad dissidentium reconciliationem, & eorum qui in carceribus, vel in hospitalibus inueniuntur, & ministerium ac reliqua charitatis opera, prout ad Dei gloriam & commune bonum expedire visum erit, exequenda; gratis omnino, & nullo pro suo in prædictis omnibus labore, stipendio accepto, se vtilem exhibeat, curetq; primo Deum, deinde huius sui Instituti rationem, quæ via quædam est ad illum, quo ad vixerit ante oculos habere, & finem hunc sibi à Deo propositum totis viribus assequi: vniuersusque tamen secundum gratiam sibi à Spiritu sancto subministratam, & vocationis suæ proprium gradum, &c.

Gregorius quoque XIII. Anno 1584. apertè confitetur, non immeritò fuisse ab antecessoribus suis Romanis Pontificibus multa huic Societati concessa, ob egregias, sic enim loquitur, virtutes, & dona diuinitus elargita, cum illius finis præcipuus sit, Catholicæ Religionis defensio ac propagatio, animarumq; in Christiana vita & doctrina profectus, tum etiam proprium esse gratiæ eius vocationis testatur, diuersa orbis terrarum loca, ex Romani Pontificis per Præpositos generales directione peragere, vitamq; in quauis mundi parte agere, vbi saluandarum suarum opera animarum copiosior prouentus ad Dei gloriam

gloriam speretur. His tu profectò si fidem non habebis, ego cur te Christianum putem, non video.

Sed adhuc queris; *Qua sit Iesuitarum prudentia.* Id equidem rectius ab Euangelicorum ministris, vel à Mexicanis & Iapponensibus Bonziis, vel à Turcicis vel Scyticis Caddis & Muleammanis quæsiuisses. Dixissent illi tibi, quod consilij genus adhibeant; quæue prudentia & solertia vtantur Iesuitæ, cùm in mediis Euangelicorum & Paganorum vrbibus, cùm in oculis & auribus infestissimorum Principum, Christi Dei nomen intrepidè prædicant: Christi crucifixi signa statuunt: cùm quos illi Deos colunt, esse Dæmonia ostendunt: cùm Idola, cùm aras impias, evertunt: cùm templa Deo viuenti erigunt: cùm Reges sacro Baptismate tingunt: cùm Bonzios idolorum ministros sub suaue Christi iugum subiiciunt. Sed ad nostra veniamus. Quære ex tuis Superintendentibus, & scholarchis, vtrum lynceos oculos, aut emunctas nares habeant Iesuitæ; cùm artes eorum omnes, dolos, fraudes, technas, laqueos, & quas animis hominum fodiunt foueas deprehendunt. Qua putas solertia opus habebant, cùm Augusta Vindelicorum (quam quidam vestrum nouã vocare Bethlehem propterea non dubitat, quòd in ea natum & approbatum sit quintum hoc Euangelium, quod Augustanam Confessionem vocatis) sedem figerent, cùm illam ipsam Augustanam perfidiam pro concione damnarent, collegia erigerent, adolentes instituerent, vestris Magistris & Ministris intrepidè vbique occurrerent: cùm ani-

mo vinci nescio, ad certissimam mortem in intimam Angliam penetrarent: cum inuicta mente ante Præfides & tyrannos starent, & Christum Dei viuentis, & sponsam eius Romanam Ecclesiam, Romanumq; Pontificem Christi vicarium, ad ipsos laqueos & eculeos semiuiui & semiusti confiterentur. Qua prudentia sedem Ratisbonæ fixerunt, Halberstadtium, Erfortum, Magdeburgam; in ipsam etiam pene deploratam Scotiam, & alia permulta hæresi inquinata loca, mucronibus infesta, & non nisi mortis contemptoribus peruia penetrarent, & Euangelicos omnes Christi inimicos, & Ecclesiæ Dei perduelles & libenter & liberè pronunciarent. Cum denique in Ægypto, in monte Sina, in ipsa vrbe Constantinopolitana, Dei summi voluntatem, omnibus inuitis Saracenis & Mamalucis annunciarent & annunciant. Restantæ Iesumastyx, non casu & fortuna, sed mente firma, consilio solido, diuina prudentia gubernantur: non prudentia carnis, quam tu solam sapere forte putas; sed prudentia, quam timor Domini inchoat, amor perficit.

Ais deinde: *Non tam benè refert simia simiam, nec ouum ouo, nec lac lacti tam simile est; quàm Monachus Iesuitæ; & Iesuita Monacho.*

Profectò, si fatuo delectari vellem, non esset mihi longius abeundum. Te riderem. Sed miratur alicubi Plato, qui fieri possit, vt aliquis in his superbè sapiat & gloriatur, in quibus nondum quicquã sapit; Tu quid fit Monachus nondum sapis, & tamen de Monachi nomine tibi delicias facis. Vide ne tua infantia, non scriptorum calamis,

mis, sed pedissequorū sibilis explodatur. Nam si quicquā vnquam, vel de Antonio, vel de Paulo, vel de Basilio, Augustino, Bernardo, & aliis sanctissimis Monachis auditione accepisses: si Chrysofomū de laudibus vitæ monasticæ, si eam Homilian, quam de Regis, & Monachi comparatione conscripsit, & Cromerus noster è Græca Latinam fecit, saltem inspexisses; si scriptores innumeros, & Doctores Monachos dilaudantes cognouisses; in Monachi nomine ita, vt facis, non luderes. Si tua, inquam, mater esset Ecclesia Romana, quod tibi verbum paulò ante, nescio quo modo excidit; si tu eius esses, vt videri vis filius, Monachorum appellationem probri loco non duceres. At tu præ stupore non consideras, quòd cum Iesuitas Monachis facis similes; Paulo, Antonio, Augustino, Basilio, nolens volens similes facis. Vide quàm sit potens veritas, & da honorem Deo. Etiam per hostium veritatis, iugula cum ille vult erumpit, nec magis quidquam timet, quàm taceri, oditq; mores. Sed ego

*Non dicta tanti ponderis tua estimo,
Mortalis vt perennia Deorum queas
Temerare iura, insculpta mentibus hominum.
Non hac heri aut sunt nuper admodum edita.
Vixere semper, quoq; tempore cœperint
Scit nemo.*

Quoniam autem conuitorum tuorum semper incipit ex fine principium: manum tibi porrigam, vt ex isto quoque cœno pedem extrahas. Dicam ego tibi, quid sit magis etiam inter se, quàm ouum ouo, & lac lacti simile. Tu & tui E-

uangelici. Paganis & Mahometanis longè estis
 similiores, quàm Monachus Iesuita, & Iesuita
 Monacho. In hoc enim Iesuita Monacho similis
 est, quia Castitatem vouit, Paupertatem suscepit,
 Obedientiam promisit: at in habitu cultuq; cor-
 poris differunt. Cæterum Euangelicus omnis,
 siue sit Lutherista, Caluinista, Trideista, Anaba-
 ptista, siue cuiuscunque tandem sectæ discipu-
 lus, nulla prorsus in re, à Pagano & Mahometano
 dissentit. Blasphemat Paganus Christum
 Dei uiuentis blasphemat & Trideista: Ridet ille
 Baptismum; ridet & Anabaptista: Fabulam re-
 putat Eucharistiam; reputat & Caluinista: Ima-
 gines ille reprobatur; reprobatur & comminuit Lu-
 therista. Sanctorum inuocationem ridet Paga-
 nus; ridet & Euangelicus. Mahometus sacras
 Imagines deleuit, & Mechenfium quoque ciui-
 um suorum idola Aleth & Tagot comminuit; &
 Euangelici Christi crucifixi, omniumq; Diuo-
 rum imagines aboleuerunt. Mahometus nul-
 lum ferre iudicem uoluit suæ doctrinæ; prohi-
 bet etiam ne sui discipuli, Iudæos aut Christia-
 nos iudicare de fide patiantur; idem faciunt E-
 uangelici. Mahometus diem Veneris ut diem
 Dominicum haberi uoluit; ita Euangelici. & in-
 ter eos Lutherus, diem Dominicum Paschæ, in
 alium diem uoluit immutari, & Carolstadius
 nullum alium diem præter Sabbatum esse in ho-
 nore uoluit. Mahometani non circumcidunt, ni-
 si septem aut octo annorum pueros; Euangelici
 etiam adultiores vix baptisant. Mahometus Po-
 lygamiam docuit; Euangelici, Anabaptistæ libe-
 raliter exequantur. Hecerus enim tredecim v-
 xores

xores habuit: & Regiomontanus quidam è Car-
nifice minister, septem viuas in diuersis locis v-
xores aluit. Mahometus vt suis piam in speciem
vitam commendaret, negabat aliena cuiquam
prodesse opera; Lutherus & cum eo totus Euan-
gelicorum cœtus, non modo Sanctorum negat
opera aliis vtilia, sed nostra propria omnia facit
peccata. Mahometus sacrorum & religionis suæ,
quasi quosdam Antistites assignauit, Muphtios,
Caddeos & Talimeanos; Euangelici sacrorum
curam & ministeria omnibus in vniuersum cõ-
munia esse volunt. nec, vel vilissimos cerdones,
pelliarios, vespillones, lenones, imò nec ipsas fœ-
minas ab ea repellunt. Mahometani Christianos
faciunt impios, quòd Christum Deum suum e-
derent: Euangelici non appellant θεόκτονας, siue
Deicidas; quòd Dei filiũ deuoramus. Summa est.
nec ouũ ouo, nec lac lacti, ita simile est, vt Euan-
gelic⁹ Mahometano, & Mahometan⁹ Euâgelico.

Quod ais: *Vultum eos ad decipiendos homines ha-
bere accommodatum, os in latebris Iesuiticis composi-
tum; oculos & totius corporis habitum, atque ipsam
rationem ad simulandum & dissimulandum accom-
modatam:*

Deus bone, quàm ineptus es, quàm tui ipsius
amans, sine riuali. De saxo scilicet, in crucem.
Pudoris exitium. Iam mare haud est mare. Tu
mare mendaciorum acerrimum. Omnibus, vt
video, sanctitatibus bellum indixisti, quando
Modestiam, Temperantiam, Grauitatem, os non
garrulum, oculos non vagos, incessum minimè
præcipitem, & orationem maturam, conuitio &
repre-

reprehensione dignam putas. An eos esse tuis ministris Euangelicis similes málles, qui non solum esse, sed etiam videri volunt impudentissimi, sicut à Smidelino factum in comitiis Vormatiensibus legimus; vbi Lutheri verbum è loco superiore, cum sago & manica picturata, & venatorio cultro ad latus prædicabat. Sed domum te reducam. Vilnæ habebatur Zuingliana Synodus ante triennium. Ibi vnus ex Synodi ministris, in platea quadam vltra pontem Bernardinorum, à lictoribus castrensibus in adultério captus, & in alieno habitu in arcem perductus est. Vis aliquid lepidum de fratribus vestris Anglicis Euangelicis audire. Tàm sunt proiecti pudoris; tàm sunt amici castitatis & continentiae, vt eos non pudeat mulieres pro concione ad libidinem deligere. Cathedras enim ascendunt, modo non meretricia veste induti, lotiquè vnguentis, comptiq; crines, & vt forma placet; oculos illiti. nec solum ornatu, & subscripso capillo; sed impudentia quoque mulieres imitantes, libidineq; calescentes, vagis oculis circumspiciunt; vasaq; sibi necessitatis (sic enim appellant) in ipsis templis assignant. Sed nec per vrbum vicos & plateas vnquam transeunt, quin illis vbique delecta sit ad libidinem mulier. Accipe exemplum iniurato crede. Lecta est ante paucos annos in tribunali Londinensi schedula per quendam ministrum, iudici Regio, sed per errorem porrecta, (aliam enim ad causam pertinentem offerre decreuerat, quam in eodem sinu gestabat) in ea cuidam mulieri narrabat, quàm ardentè in illam, dum concionaretur exarserit; quàm

quàm libenter oculos ad eius formam adiecerit. & id genus amores suos prædicabat, atque ad libidinem sollicitabat. Huius autem lasciuia vehementer puduit Regiæ potentia ministros, nisi quod ita iam peruulgata est ministrorum impudentia, vt nullus esse locus animaduersionis videatur. Quis fit ergo, mi Actor, vt quàm tui similes Euangelici in suis ministris modestiam & grauitatem requirunt, tu eam in Catholicis Sacerdotibus reprehendas! Si argumento est Iesuitas ob vultus, & vestis modestiam Sycophantia esse; tu, & Ministri vestri, qui subcrispo capillo, picturata manica, gladio ad latus, vultu, veste, quæ yrimini penè muliebri, prostituti pudoris homines censeamini necesse est.

Quod eos in Dei Sanctorumq; cultu imitari dicis superbas, stultas, atque impudicas mulieres, quæ splendidius vestiri volunt, quàm honesta matrona, & ea ratione oculos spectatorum in se conuertere, ac eorum cupiditates inflammare: Mome maledicentissime, putas te crepidam Veneris Praxitelianæ damnare? Si Deum amares, si maiestatem diuini numinis & quotidiana in genus humanum beneficia cum animo tuo reputares, nullus vnquam tibi cultus, nullus ornatus, nullus splendor ad honorem Dei collatus, satis esse magnus videretur. Sed tua superbia ascendit semper. In cælum enim os tuum ponis: Deum Patrum nostrorum per latus Iesuitarum reprehendis, quæ tabernaculum byssinum, vestes purpureas, templum cedrinum, vasa aurea, quadrangulum pretioso lapide distinctum; Sardonio, Topazio, Smaragdo,

ragdo , Carbunculo parari ad honorem suum præcepit. Dauidis quoque autoritatem eleuas, qui sibi laudi gloriaeque duxit, quod decorem domus Dei dilexerit; & Paulo notam iniustam inuris, qui omnia in Ecclesia Dei fieri vult ordinatè.

Quòd Iesuitas Gabaonitas vocas; Infatiabilis est maledicendi cupiditas. Sed hìc quoque, crede mihi, causæ tuæ sanguinem mittam. Nimis infans es in rebus Euangelicorum tuorum. Dicam ego tibi ex illorū sententia, qui sunt veri Gabaonitæ; Lutherani & Calviniani. Cum enim Trideistæ surrexissent, (quorum in patria nostra Prothomagister Gregorius, Paulus Brzezinenfis Valentini Gentilis discipulus extitit) accusareque Lutheranos simul & Calvinianos cœpissent, quòd quendam Deum Trinitatem colerent; quòd ὁμοούσιον adorarent, quòd personas in Deo, naturas, substantias, hypostases, processiones & emanationes præter Scripturam & contra Scripturam fingerent: illi verò ipsa nomina his ipsis verbis scripta, ostendere accusatoribus suis in Scripturis Canonicis non possent; ad Patres, Cõcilia, antiquitatem, vniuersitatem, receptum in omni Ecclesia sensum & consensum recurrerant, & illorum authoritate fidem Trinitatis defendebant. At Trideistæ; Verusti sunt (dicebant) isti panni, quos vos primi lacerastis in aliis articulis fidei. Gabaonitarum sunt isti exoleti sacci, vtresque obsoleti, & lacerata iam dudum calceamenta.

Quod Germania incendium: Antuerpia direptionem:

*nem: Angliæ Reginam veneno & insidiis petitam. Scotiæ Reginam indignissimo mortis genere sublatam Iesuitis tribuis; quasi omnib⁹ in locis motus excitauerint, classicumq³ cecinerint: Tua sunt hæc, mi adolefcens, non veritatis verba. Sed soluam & hoc. Graue est debere cui nolis. Accipe; Germaniam Lutherus & Pacimontanus perturbauit: Galliam Caluinus & Beza, Flandriam Spangenbergius, Angliam Martyr & Bucerus, Scotiam Buchananus, Transyluaniam Blandrata, Poloniam Stancarus & Sarnicius. Si isti Iesuitæ fuerunt & non Iesuitarum hostes, & persecutores teterrimi; hoc primum erit in omni tua actione verum verbum, quod dixisti. Ferendo, non inferendo iniurias ista Regna peruaserunt Iesuitæ. nec solum eam vim timuerunt nunquam, quæ ad corpus vitamq³ peruenit; sed nec eam quæ periculo mortis iniecto, animum formidine perterritum loco sapere, & certo de statu dimouet. Non eos, crede mihi, rotæ vestræ, non radij, non vngulæ, non rotabula, non lebetes, non catastæ, non capultæ, non frixoria, non digitoria, non pugillaria, non manus ferreæ, non subulæ, non succensoria, non ollæ æneæ, non sartago, non cruces, non scorpiones, non gladij, non equulei, non mille crudelitatis & acerbitalis genera (nil enim in vestra persecutione defuit, quod vel auribus, vel oculis posset terrorem incutere, quæ in theatro crudelitarum vestrarum, liber Antuerpiensis ostendit) retardare potuerunt, quo minùs in obseruatione fixi consilij perdurarent, Deiq³ vobis annuntiarent voluntatem, Et tamen vobis
 vim*

vim fieri vociferamini, cùm vbique ita eos encatis, non odij solùm, sed etiam ludibrii causa, vt & spatium crucibus deesse, & corporibus cruces videantur. Crocodyli sunt istæ lachrymæ. Tollat te, qui non nouit.

Progredieris longius, & sapientissimum ac fortissimum Regem Stephanum iisdem Gabaonitarum (Iesuitas intelligis) procellis & fluctibus ita abreptū vociferaris, vt nisi postea consilium & moderationem adhibuisset, cum Riga nobis & Rege Suetia, aut certè Dania bellum fuisset susceptum.

Aiacem te mente motum dixeram, futurum putans vt odium tuum in vniuersam Christi Ecclesiam solis Iesuitis flagellandis exsaturares; nunc te vocare ad pileum video etiam Reges. Fortè, sicut Ajax inter Græcos arietem vt Vlysem; sic tu inter orthodoxos, Regem tibi Stephanum, vt magni gregis ducem, calumniis & contumeliis vexandum suscepisti. Quo nomine vereor qui te non amauerit, ne Iutulenta furem: qui etiam oderit, ne Cerberum tricripitem putet. Durum quod dolet vt non doleat, ita tibi libet, cum omni mortalium genere volutari, ita volupe est ad omnia adlatrare. quamuis non est hic latratus; sed morsus. Non queo diutius linguæ tuæ procacitatem tolerare. Ipse quoque

*Iupiter, linguæ petulantis odit
Glorias.*

Quamobrem vt Homerus loquitur;
Μοῖσ' δ' ἐγὼ ἀνὴρ ἔπι καὶ εἰ πρὸς χεῖρας εἶκοιεν:
εἰ πρὸς χεῖρας εἶκοιεν, μένος δ' αἰθῶνι σιδήρεω.

Tibi

*Tibi ego contrarius vado & si igni manus similes esset:
Si igni manus similes essent, robur autē ardenti ferro.*

Tu furiis abreptus: tu fluctibus obrutus: tu procellis implicatus: tu Megaræ facibus accensus: tu Cacodæmonis audacia armatus, audes notam incogitantis minimeq; meditati consilij ei Regi affingere, cui orbis vniuersus isto nostro seculo primas sapientiæ & fortitudinis partes tribuit? Audi Socolouium eius Academia, pro qua te pugnare simulas, olim alumnum & professorem; nunc vniuersæ patriæ præcipuum ornamentum, de Rege Stephano quasi omnium ore loquentem. Fuit ille in Ecclesia Dei plusquam sacerdos: in Repub. plusquam Rex: in exercitu plusquam Imperator: in acie plusquam miles: in iudicio plusquam Iurisconsultus: in dicendis sententiis, plusquam Senator: in aduersis ferendis, plusquam vir: in publica tuenda libertate plusquam ciuis: in amicitiiis colendis plusquam amicus: in conuictu, plusquam familiaris: in venatione plusquam Leo. Si sacerdotem procellis abreptum, si Regem fluctibus oppressum, si Imperatorem timidum, si Senatorem, consilij inopem, si virum viribus carentem, Regem Stephanum putas; non contendam cum tua pertinacia. Facilius enim te, quisquis sapit, à dæmone obsessum iudicabit, quam Regem Stephanum, manu & consilio fortem negabit. Vtinam autem in animos minus obstinatos optimi Regis conatus incidissent. Rebellionis periculum denuncias, si sedem Iesuitæ Rigæ fixissent. Sed quid quæso te? Iesuitæ Gedani fuerunt, cum

Euangelici arma parricidialia in illum ipsū
 Regem & Dominum suum cœperunt? Quis ad
 eos Iesuita, quis Monachus facem in ciuitatem
 intulit? Quis Episcopus ad rebellionem arma-
 uit? Id quidem tu non solum de sacerdote, sed
 ne de vilo Catholico homine affirmare poteris,
 etiam si sis impudentissimus. Euangelici fuerunt
 & qui suaserunt, & qui bellum susceperunt. Nec
 enim fieri potest, VT DEO REBELLES, REGI
 SINT FIDELIS. Aiunt Hosium Cardinalem
 sæpè dicere solitum: Qui non est Papista, non est
 Regista. De hæreticis dixit olim Martianus, non
 de Catholicis, quòd malè parent Regibus suis.
 Catholici Petro præceptore, & bonis obedire
 consueuerunt & discolis. illorum bonitate ad
 consolationem vtuntur; istorum perversitate ad
 probationem: pro vtrisque Deum deprecantur.
 Quis Iesuita Albertum in Prussia Principem in
 Regem Sigismundum primum armauit? Quis
 Archiepiscopum Rigensem in Sigismundum se-
 cundum incendit? Nonné Euangelici Magistri
 & ministri? Quis turbas Derpati suscitauit? Quis
 Moscos ad illius obsidionem, atque ad totius Li-
 noniæ vastationem è propriis sedibus exciuit?
 Nonné VVittembergensis ille pellio scelerati
 Magistri Lutheri pessimus discipulus? Non Ie-
 suitarum illa sunt; sed Euangelicorum epiphon-
 emata: Euangelium sicut sanguinem. Et illud;
 Venit tempus, cùm sacrificium Deo placatum
 fiet, ex capitibus Monachorum bibere. Addam
 aliquid de Scotia. Ministri fuerunt Hæretici,
 non Iesuitæ Catholici, qui Regem & Reginam
 domi consilio; foris omnibus castris & armis
 oppu-

oppugnarunt, qui publicè decretis eorum in foro Edenburgensi restiterunt. Vis nomina ædam? Robertus Pontus, & Gualterus Bacanquelus à Iacobo Laufonio irritati. Ministri fuerunt in Flandria toti terrarum orbi conspiciendi, qui legitimæ potestati resistendum docuerunt. Ministri in Gallia, qui in cœdem Regis & Reginae sicariorum manus armauerunt & audaciam aluerunt. Scis quid factum de Riga, deq; Dantisco fuisset, si quid ibi Iesuitæ potuissent? Non ex triente aut quincunce; sed Regio suo iure Rex in eos vteretur. Non ex semisse vel dodrante, sed ex asse ciuitates illas possideremus.

Quòd tumultus Vilnenses, perturbationumq; procellas, & ciuium atque nobilium concursum ad prælium committendum, à Iesuitis suscitatas memoras;

Hoc nemo alius Deum timens dixit vnquam, præter te. Sed video quid velles. Euangelicis in Catholicos grassandi sæuendiq; liberam potestatem; Catholicis ne proprij quidem tuendi capitatis facultatem relictam velles.

Ais deinde: *Conspiratione facta, cuius Iesuitæ auctores atque duces extiterunt, magna vi atque impetu in eam domum irruunt (Catholici) quæ vna in tota vrbe monumentum antiquitatis extat Lutheranis cõcessa, Rege atq; omnibus Senatoribus approbantibus.*

ἀρξίστην μὲν Ἰαύδε, ἐπισύμεος σάρα ἐπιτέιν.
 At ride (Homericum est) ne mentiaris cùm possis vera dicere.

O indolem impurissimam, (Modestè, non vt meritus es ago tecum adolescens. Nam si tibi

cuiusq; similibus Euangelicis irascendum esset,
 non irascendum, sed insaniendum esset) vt ani-
 mum factum calumniis exonerare cupis? vt
 mentem mendacis prægnantem excutere? E-
 quidem ita promptus & acutus es, ad omnes ca-
 lumnias omnibus vestigiis persequendas, vt abs-
 te nil aliud expectemus, quàm vt affirmes Iesui-
 tas in paradyso serpenti persuasisse, vt Euam se-
 duceret; aut Pilato authores extitisse, Christum
 vt in Crucem ageret. Quæ est per Deum hæc
 tanta calumniandi libido? Quæ lacerandæ fa-
 mæ cupiditas? quod intorquendarum calum-
 niarum desiderium? Iam vereor, ne & Græcis
 adfuisse dicas Iesuitas, cùm Helenam raperent.
 Nimum sapias Monocule. Nimum sapere, ni-
 mium malum est. Si bonus patriæ tuæ ciuis es-
 ses; pacis amans & quietis, Reipub. vulnera non
 refricares. Optima enim ciuiliis belli defensio,
 obliuio est. Nemo catus furorem illum populi,
 nemo vim illatâ, nemo flammam immittas pro-
 bavit: legum & Regum vinculis ac legitimi Ma-
 gistratus autoritate cohiberi illa vestra audacia
 debuit, qua vobis fasiusq; esse voluistis, ipsius
 Regni statutis prohibita conuenticula agere,
 templum contra templum, altare contra altare,
 cathedram falsitatis contra cathedram veritatis
 erigere. Quam penam vobis nouatoribus Re-
 gni statuta irrogant, iam diximus. Extat illa san-
 cta confœderatio Corczinensis, in qua sese Rex
 & Senatus & vniuersa Nobilitas obstringit, con-
 tra talem, siue tales insurgere ad eorum destru-
 ctionem, qui errores hæreticales in Regno foue-
 re aut manu tenere cuperent. Sed hoc iam ante
 dictum

dictum est. Si Rex, si Senatus, si Equites ad istorum destructionem insurrexissent; plebs non insurrexisset. Sed sacerdotum est Dei aperire mysteria. Voluit hic quoque Dominus infirma mundi eligere, vt confundat foras. Voluit ex ore infantium & lactentium laudem suam perficere, qui si & ipsi tacuissent, lapides locuti fuissent, aut suo se quisque loco & ordine mouisset. Sic Dauidi à cæde Goliati reuertenti, non equitum turmæ, sed muliercularum agmina occurrerunt gratulantium & acclamantium; Saul occidit mille, & Dauid decem millia. Sic Hierosolymam ingredienti Christo, non Principes Sacerdotum, non Scribæ & Pharisæi, sed pueri Hebræorum occinebant in via; Osanna filio Dauid: Benedictus qui venit in nomine Domini. Sed non est huius tempus sermonis, nec tu diuina potes per ætatis tyrocinium, mente & animo percipere mysteria. Non proiciam margaritas ante porcos. Tua hæc esse aio, non veritatis verba, istiusmodi fulmina à Iesuitico esse nomine profecta. Sed in eo quoque vehementer erras, quòd nulla vnquam ante aduentum Iesuitarum, talia pericula ciuibus nostris acciderint. Infantem te dixi; nunc in patria hospitem & peregrinum affirmo. Nam si ætates & tempora diligenti studio persecutus fuisses, quod dicis non diceres. Vbi gentium fuerunt Iesuitæ, cum Academiæ Craconiensis studiosi, in Lutheranorum cuneos, in Ducali domo, vt vocant, Deum blasphemantes irruerunt: cum extincti Hæretici cadauer ad sepulturam deportati excusserunt: cum Arrianorum Synagogam vexauerunt, li-

brosimpios diripuerunt: cùm Euangelicorum cadauera exhumata escam volatilibus cœli obiecerunt. Hic profectò esse effugium inuenies nullum, quàm v̄t̄ ipsos Academia Cracouienfis Professores Labella seditionum appelles, & earum, quas ego commemoro, tu ignorabas, turbam & seditionum incentores. Sed ego te docebo adolescens: Neminem esse tibi putes amicum, cui tu non es. Vos autem Euangelici cùm sitis omnibus erroribus amici, non potestis non esse nisi solis non errantibus inimici. Miror profectò, nē etiā vngues à natura Leoni datos gaudetis, vt offendant: manus homini attributas doleatis, vt defendant. Sed nouum non est Euangelicis, rerum & naturarum ordinem peruertere.

Arma ad extremum irritas, classicumq; canis, cùm ais; *Erant quoque maiores nostri Catholici, & tamen arma contra illos Iesuitas Cruciferos sumpserant, & eos omni ratione persequendos existimabant, summo Pontifice repugnante, & eius Legatis resistentibus.*

Iam te video Veritas. iam, vox & ratio, & ipsa deficit oratio. Arma expedis, quando desunt argumenta. Pacem suades, bellum moliris. Altera manu panem; altera tenes lapidem. Id scilicet solenne est Euangelicis hippocentauris, cùm ratione destituuntur, acre ferrum stringere, vel potius ommissa ratione, manum armis admouere. At tu *μυρμηκίας δειλὴν παρὰ τὸν λέων βουχων.* Formica sanè es, rugias licet vt leo. Narro tibi non fore vobis difficile non repugnantes vincere: Arma Iesuita-

Iesuitarum spiritualia sunt, non carnalia. Hoc tamen moneo. Facilius fore Iesuitas perdere quam vincere. Sed quam tantam acerbitatis causam præbuerunt? Quia, inquis, maiores nostri arma in Cruciferos sumpserunt, & exiguum sit discrimen inter Cruciferos & Iesuitas: inter Crucem & Iesum. Crux enim & Iesus, eandem propemodum vim habent pietatis & modestæ religionis.

Sanusne es? Vigilansne? Mimine, an Oratoris personam sustines? Ludibundus, ut video, de sanguine civium decernis, plane Syllano more; vel sicut olim Herodias, in conuiuio petens caput Ioannis Baptistæ. Arma in Cruciferos maiores nostri sumpserunt: Quia scilicet Cruciferi maiores nostros armis appetuerunt, castris oppugnarunt, vrbes exciderunt, agros depopulati sunt, nec ipsos vnquam Reges nostros, pace & ocio frui permiserunt. Id si faciunt Iesuitæ, ad belli me societatem, pro patriæ salute adiungam: signa si voles præferam, calonis etiam minere & officio defungi non dubitabo, dum à civium ceruicibus extrema pericula depellantur.

De Hispanica Monarchia, de Religionis custodia, de Regis Catholici crudelitate (sic enim tibi libet blaterare) de misera hominum illorum conditione, quæ
ais; Tu, ut video, scapularum agis confidentia. Moneo te ut caueas, ne Cantaber aliquis audiat, & perticam quærat. Postquam tuæ scapulæ virgarum vim virtutemq; contempserunt, libenter illi relinquam refutandi, stringendiq; tui negotium. Iniquum puto aliis vacare bellis, cum pa-

tria vastatur. Te verò valdè miserum statuo, cum re, tum hoc ipso, quòd non sentis quàm miser sis. Si Catholicus esses; & Regis Catholici zelum probares, & Inquisitionis necessitatem intelligeres, & subditorum obedientiam, fœlicitatem potius, quàm miseram vitæ conditionem vocares. Felix enim (ait Augustinus) necessitas est, quæ compellit ad meliora. Sed te ita sùngè abripit furoris tui & iracundiæ impetus, vt cum verum gloriæ iter non teneas, Catholicorum Regum & Principum dignitatem & maiestatem, probris & conuitiis vexare gloriosum putes. At nihil profectò aliud assequeris, quàm vt qui hæc tua legerint, audiuerint, cognouerint; hominem te existiment improbum, conuitoriorem, maledicum, & vt impurum detractorem detestentur; non virtute & rebus gestis, sed sola lingua petulantia, mentiendi libidine, & dicacitate scurra digna, laudem & nomen quærentem. Sed si Hispanos improbas, quòd Christo & Regi fidem seruent, quòd obsequentes & morigeri viuant; Gallos certè & Flandros probabis, bella ex bellis ferentes, quibus semper contentio grata, *πολεμοίτε μαχαίτε*, bellisq; pugnantibus, vt ait Homerus. Sed à minis accedis ad verbera, machinasq; muris admoues: & velut ad festorum quandam solennitatem, sic accedis ad prælia. Equidem ludere te paulò ante dixeram; nunc, video, decretum est omnia adiicere vastitati.

Ais enim: *Video vos tantis sumptibus, tam firma palatia, præsidia & propugnacula erigere; quæ vos*

Mona-

Monasteria appellatis, quæ si verè ut sunt nominari debeant, Domicilia scelerum omnium atque receptacula appellari possint. Tu tuam affirmationem pro fide veritatis haberi vis; ego impotentis animi argumenta, imò cubilia immortalis odij statuo. Domakus es (ut patriæ nostræ verbum habet) procacissime Adolefcens. Latinam enim & urbanam appellationem, barbara tua & inurbana, insolens & inhumana actio non meretur.

Posnaniensem tu domum, arcem munitissimam putas. Iaroslaviense & Lublinense ædificium eiusmodi munitionem, tantorumq; præfidiorum arces appellas, ut non scholasticos docere, aut muliercularum peccata cognoscere, sed bellum gerere velle videatur. Tu quidem certamen suscepisse videris, ut in singulis periodis impudentissimo impudentior videaris; atque ita nequitiam ut virtutem ostendere contendis. Quid diceres? quæ verborum fulmina non mitteres? si Olomucense Collegium, si Augustanum, si Romanum, si Hispanica, si Lusitana Collegia, si Goanas & Mexicanas domos inspexisses. Non illi præfidia, non propugnacula erigunt recipiendis hostibus idonea; (proditio enim & dubia fides quorum esse propria confuevit, iam ostensum est) sed domicilia parant ad eas quas profitentur litteras accomodata, & iis quos erudiendos suscipiunt, nobilissimis adolescentibus consentanea, ad temporis diuturnitatem firma, & stabilia, & ad ignis & incendij pericula fugienda, lateritia. Non enim in illis heri, quod aiunt, & nudius tertius natas fides docent,

aut saltem diuturna domicilia statuenda; qualia statuerunt maiores nostri, optimi & sapientissimi viri, quoties Tempia, Collegia, Monasteria, Cœnobia, Xenodochia, & id genus pietatis & necessitatis domicilia à fundamentis erexerunt. quibus tu profectò, non bonam gratiam habes, si piam eorum æmulationem reprehendis, qui maiorum zelum & exemplum imitantur. Te moneo vt memineris, quam sis insolentis dicti tui rationem allaturus, cum te Nobilissimi Equites Lublinensis Collegij autores; Macieioij, Zebrzydouij, Tenczinij, apud fustitudinas, & ferricrepidinas insulas ad virgas & laqueos postulabunt, aut ad ahsint ad suspendium.

Quod verò illa ipsa qua edificant Collegia, & Monasteria (tu Palatia & ppugnacula vocas) domicilia scelerum omnium atq; flagitiorum receptacula appellas;

Quid iam faciam tibi; vel quid non Faciam! (ait noster Poëta Leopoliensis Simonides)

*Ægrotem potius quàm agrotos
Curem? simplicior enim hac labe.
Doleas si egrotas; si agroto adsis
Et menti dolor & manibus labor.*

Collegia Iesuitarum scelerum sunt domicilia? Collegia Iesuitarum sunt flagitiorum receptacula? Cinæde calamistræ; frons meretricis facta est tibi: (Malo crudelis in animaduertendo; quàm in prætermittendo dissolutus videri) ne in tam quidem aperta & manifesta calumnia potuisti erubescere? Meritò te viperarum progeniem

niem appellabo, ingrati in parentes, & benefacta malefactorum rependentem. Os impudens, non es mentitur hominibus, sed Deo, qui in his domibus & Collegiis pie colitur. Possunt ne esse Domicilia scelerum, ubi quotidianis precibus numen diuinum placatur, ubi lachrymae funduntur, ubi ieiunia exercentur, ubi cilicia, ubi flagella, ubi humi cubationes, ubi meditationes, ubi lectiones, ubi conciones, ubi confessiones, ubi sacrae Eucharistiae quotidianae fiunt distributiones? Possunt ne esse flagitiorum receptacula, ubi in horas prope singulas fiunt conscientiarum examina, ubi silentij custodia, ubi temporis parsimonia, ubi verbum ociosum exulat; sed omnia pietas, humilitas, & mansuetudo, ac super omnia timor Domini occupat. Si cupiditatum carnificinam, si flagitiorum pestem, si frenum furoris, si iuuentutis cippus, si mortem cupiditatum & lasciuarum omnium, Iesuitarum domos dixisses; parum dixisses. Si itaque calumniarum artifex, si mendaciorum architectus, si conuitorum faber, si totius pietatis & modestiae hostis reterrimus vocari non vis; ad scelerum & flagitiorum exempla, profer autorum nomina, nota loca, signa tempora. Id quidem fat scio tu praestare nunquam poteris, unde consequens est, ut omnium ab omnibus mendaciorum & calumniarum pater, mater, frater, faber, sator, artifex & opifex habearis. Equidem dubito ne tu fueris illius fabulae Protomagister, quae Poloniam vniuersam & ipsam etiam Germaniam peruagata est; captos fuisse Cracouiae Iesuitas in crimine pessimo, & in medio foro igne

emen-

emendatos, optimi & sapientissimi Regis Stephani imperio. At fabula citò in Spongiam incubuit, & conficta criminatio apparuit. Extant ea de re impressæ Archiepiscopi Moguntini ad Stephanum Regem litteræ, & eius responsum.

Quòd ais; *Iesuitas Hispano Regi diuinos cultus tribuere, præsertim si eo accedat Papæ autoritas; falsum est, neque tu id à quoquam vnquam vsquam fictum neque pictum, neque scriptum ostendes.* Sciunt Iesuitæ & in omnibus scholis suis docent, esse quendam Deo soli debitum cultum, quem Iatriam Græci vocant, & alium qui mortalibus quoque sine diuini numinis offensione tribuitur, quem *θουλείαν* appellant. Huius generis cultum Regi suo tanquam præcellenti tribuunt, vt illud q̄ Apostolus præcipit impleât: Deum timete, Regem honorificate. & cui honorem, honorem; cui tributum, tributum. Sed Ecclesiæ mysteria, factaq; Dei narrare auribus indignis horresco. At quàm tibi volupe est, Principibus Christianis allatrare; omnes ex omni parte carpere, mordere, sugillare, quod furentis & rabiosi Cerberi esse proprium diximus. Papæ suam autoritatem adhibebit, vt diuini cultus Hispaniarum Regi tribuantur? At ille ne sibi quidem istiusmodi honores debitos putat; sed Deo soli tribuendos iudicat. Augustinus certè proprium ac soli Deo debitum cultum vocat SACRIFICIUM, adèd vt qui vnquam Principes sibi sacrificare iusserunt, per hoc se Deos haberi voluerunt. Si ostenderis itaque, quis vnquam non dico Iesuitarum, sed qui vnquam
fuerunt

fuerunt mortalium, qui vel Papæ vel Regi Hispano sacrificauit; te à veritate contra falsitatem stare pronuntiabo. Quòd multa in hoc genere præteris, bene facis. Te labore, me molestia leuas. Non ita, crede mihi, scribis, vt timeamus ne definas. Nil enim aliud agis, quàm loquens laceras diem.

Admones deinde Senatores, vt meminerint, Hispaniarum Regem non longo à nobis interuallo esse remotum, Antuerpiam à Dantisco sex dierum itinere abesse, ficus ex hostico recentes importari, & Hispanica poma maioribus nostris incognita, ceterasq; Hispanicas & Italicas delicias in promptu haberi. Certè tu non existimasti probare te posse, tui similibus quòd esses hostis Ecclesiæ Catholicæ, nisi Regi quoq; Catholico esses inimicus. Rectè dixit quidam; Euangelicorum sectam non odissem, nisi tam turpes animos in quibus habitaret, eligeret.

Amator patriæ, vindex libertatis, custos legum, spes vnica Reipub. quàm tibi volupe est, non solùm Iesuitas, sed omnes etiam Reges & Leges, omnia in vniuersum Regna & Prouincias, dente canino lacerare? Tu quidem videri vis, quasi saluam Rempub. cupias: ego verò amissam puto, cùm vulneribus suis, tum his consiliis & medicamentis, quæ isto tuo zelo pietateque parantur. Vtinam non maius esset patriæ nostræ periculum à tuis Euangelicis Regum & legum euersoribus, qui flammam omnibus imperiis quoquo se vertunt inferunt, ima summis paria faciunt, & tantò nocent efficacius, quanto
licen-

licentiùs. & liberiùs per omnes Reipub. partes
peruagantur. Scit infœlix Gallia, experta est
Flandria: tota ab istis euerfa iacet Anglia. Sed
cur Turcas & Scytas præteris? An ab illorum
potentia nullum periculum pertimescendum
putas? An vnus ex illis es, qui cum barbarorum
illa colluuiè fœderis societatem contra capita
Christianorum inierunt? aut fortè Bizantij in il-
lius comitatu fuisti, qui Bassæ persuadere con-
atus est, Euangelicorum fidem non maximo in-
teruallo à Turcico Alcorano dissidere, eorumq;
esse castris & armis muniendam? Non te latere
potest, Euangelicos fuisse, qui in Comitibus quæ
prætereo particularibus, contributionem ad
bellum Turcicum conferendam negauerunt, ne
quid contra sociorum & confœderatorum fi-
dem facerent. Iam autem ostensum à nobis est,
quanta sit fidei, religionisq; inter Euangelicos
& Alcoranicos consensio. Verum profectò di-
xit, qui vos Turcarum præcursores, seu anteam-
bulones appellauit.

*Carpis deinde quendam plenis velis in Suetiam
properantem: alium sexaginta milliaria tribus diebus
emetientem. Accusas etiam pacificationem sibi non
traditam sumentem. Id quidem tu tanta confiden-
tia exaggeras, vt imperitorum inscitiam tua ca-
uillatione decipias, tibiq; persuades ex his tuis
laqueis non euasuros Iesuitas, etiam si pennas su-
merent. At nō est difficile diuinare quos intelli-
gas. Sed tu profectò nondum videris esse affecu-
tus, vel Obedientiæ vim, vel quantam in rebus
gerendis habeat vtilitatem celeritas. Tibi enim
diei*

diei fortasse breuitas conuiuuiis; noctis longitudo stupris, & flagitiis conteritur. Nescis Bernardum sanctissimum, cœcam obedientiam à religiosis viris requirere, ne curiosius rimentur cùm mittuntur, quæ sint locorum interualla; alterum an istum quem nouimus orbem adire sit necesse, Alpes superare, an Oceanum emetiri, filuas an flumina præteruehi. Fideles sint an infideles: Christiani an Pagani: Schismatici an Hæretici, ad quos eundem est populi. Quò vocat periclitantis salus, quò vrget Christiana charitas, quò Reipub. necessitas impellit, quocunq; mittit legitimæ potestatis autoritas, infraçto eunt animo, nec piratas, nec prædones, nec vrsos, nec leones occurrentes pertimescunt. Si tibi scelus; si vitium est Obedientia; si diligentia, si celeritas, si robur animi, si periculorum contemptio; non contendam cum tua pertinacia. Bachæ Bachanti si velis aduersari, (ait ille) ex insana insaniorum facies. Profectò si tu vnquam rectè obedire didicisses, si proximi commodis & vtilitatibus mouerêre; meliùs nunc posses his cupiditatibus imperare, quæ te transuersum agunt, deq; statum mentis dimouent, vt virtutem, vitium; obedientiam, infamiam; celeritatem, leuitatem putes.

Illud verò quod addis quendam sibi non traditam pacificationem sumpsisse; calumnia est. Extant mittentis & præcipientis litteræ, possunt codicilli proferri, ob signatæ tabulæ ostendentur, si pertinax esse perseueraueris.

De libello contumeliis & maledictis in gentem nostram pleno; Tu ais; Ego nego. Tu te non explicas, ego

ego non assequor quid reprehendas, nec ex quo te errore eruam. Scio magnam à Iesuitis adhiberi cautionem in libris ædendis, & quicquid in lucem proferendum est, per manus intelligentissimorum hominum, qui iudicij maturitate excellunt peruagari, omniumq; ponderum examine ad libram reuocari consueuisse. Sed si patieris me diuinare quid intelligas, Volam tu fortasse Zuinglio Calvinisticæ succiplenæ cœnæ structoris & pharmacopolæ Lituani libellum contra Eucharistam editum intelligis; quem cum inter Nobiles ad bellum Moscicum coeuntes spargeret, zelantissimus Rex Stephanus, audaciam autoris detestatus, in familiari sermone cum eo, quem non nominas doctissimo zelantissimoq; sacerdote, cupere se ostendit, vt breui libello, quinam esset eius, de qua agebatur, controuersie status ostenderet, & antidotum sparso veneno obiiceret. id quod sine mora factum. Responsum Rex optimus approbavit; tu contumeliis & maledictis plenum asseris. Sed alia in hoc genere inferius persequemur.

Quòd delicatè & suauiter viuant: magnos sibi deberi honores existiment: Magnifici appellari cupiant: omnibus artibus multa prædæ colligant, & oppida exigant: Regni Senatores opibus superent: eosq; non tantum contempnere, verum iam ad eadem quosdam & animo & oculis suis & libellis designare incipiant;

*Ne mihi, ne quæso hac in
Turba, exsensos sermones sere;
Qui te mentis captum infament.*

Magna certè est hæc mendaciorum farrago. Adolescentia tua libidinosa, & intemperans hæc te venena cogit fundere, & certè qui semel fines modestiæ est prætergressus, eum gnauiter esse oportet impudentem. Ad singula breuissimè respondendo, & ea erit, crede mihi, ex omni æternitate fluens veritas. Si mensas eorum aliquando, si contubernia, si victus rationem oculis ipse tuis inspexisses; aliter sentires. Delicias illi, voluptatesquæ, vt maleficia vitant. Corpus abstergere mundiciis, probro ducunt. Amictus cultusque corporis, omnibus in vniuersum par est; eum verò non mutant, nisi vsu longo vetustateque consumptum. Ad cœnaculum tanquam ad templum conueniunt, vbi gustare quicquam fas cuiquam non est, nisi prius oratione expientur. Cum silentio autem residentibus, condimenti loco lectio sacra recitatur, edendi verò potandique modus, non saturitate sed necessitate definitur. Alimentis enim vtuntur vt medicamentis. Binis ad summum ternis ferculis famem frangunt. In fine refectionis vota repetunt. Noctis partem, quam tu Veneri & Libero deberi arbitraris, votis & orationibus tribuunt. Asperiores autem in victu, vestitu, lectuloque legem ordinariam propterea nullam statuunt, vt omni hominum generi, ætati, naturæ, valetudini, tanquam quædam communis & æquabilis viuendi ratio sit proposita, obseruatione facilis. Iracundiæ moderantur, indignationem cohibent; quod quis inter eos dixerit, iureiurando fortius habent, iusiurandum verò, periurio deterius vitant.

rant. Mendacis condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur. Qui cæteris præfunt, rem indignam Christi seruo arbitrantur, abuti viribus potestatis ad contumeliam subiectorum. Sed neque veste, aut ambitioso ornatu reliquis eminent. Deprehensos in peccatis, & spe emendationis destitutos, à sua congregatione repellunt. & qui fuerint ad eum modum reliquorum calculis condemnati, infelicem vt plurimum vitam agunt, aut indigna morte consumuntur. Id si putas suauiter delicateq; viuere; nescio quo nomine luxum, quo diffuis, appellabis. Velles fortasse vt sicut Bonziji Iapponensium Deorum, sacrificuli papyracea tunica tecti, cum descripta Amida vita ætatem agerent, aut vt Synarum Hoxiones Chiam calidam haurirent, vel, sicut Brasilienses, carbonibus subiectis in extensa reti cubarent: vel, vt Dernisa Turcici, stigmata sibi inurerent, aut acutis nouaculis corpus frustatim discinderent!

Ais: *Quòd magnos sibi honores deberi existiment, & Magnifici appellari cupiant.* Ostende mihi Iesuitam honoribus aut dignitate eminentem, Cardinalem, Episcopum, Abbatem, Canonicum, & id genus. Ego tibi ostendam, leges eorum fixas, quibus sibi scientes & volentes viam intercluserunt ad omnes honorum & dignitatum gradus, etiam sponte oblatos. De Magnifici titulo apparet te versatum inter illos non fuisse. Patres & Fratres illi se inuicem & Socios non Magnificos appellant. Magnus enim cuique honor est integritas sua.

Ais;

Ais; Omnibus artibus multa prædia colligunt, opibus eminent.

Ne tu Codrus omnium egentissimus videris, qui decem aut duodecim prædia, in tanta Regni vastitate à piis attributa, multa vocas: è quorum redditibus puto viuunt non minus personæ 350. Cur etiam Apostolos non accusas, quòd præcia possessionum ad pedes proiecta receperunt? Cur non eodem Apostolorum Principem condemnas crimine, quòd ob fraudatum præcium, maritum morte multauit & coniugem? Quod præterea addis, quosdam Senatores ad cædem designasse animo & oculis; nondum te ita puto effrontem & impudentem, vt de cæde corporis intelligas. Si cædem errorum, schismatum, hæresum, nequitia & impuritatis intelligis; herbam trado, tecumq; pronuncio, eos ad eiusmodi cædem non Senatores tantum, sed omnes in vniuersum mortales designasse; vt erroribus omnibus extremam mortiferam plagam imponant; & omnis impietas sempiternum interitum subeat. Sed in eo quoque toto, quod aiunt, cælo erras, quòd putas nobilissimas Regni familias turpi ignominia notatas, quòd ex illis nonnulli malunt inter Monachos, vt ais, quàm inter Nobiles Patricios vitare. Quæ quæso te res? quæ spes? qui animi motus ad hæc dicenda incitat? Nil vt video prætermittis, vt ineptissimus videre. Auxerunt illi suam familiaeque suæ dignitatem, non minuerunt, cum sese in summi Regis obsequium tradiderunt. Quæso te, Matthæus il-

lis suis opibus & illa sua dignitate relicta Christo se adiungens, auxit ne an minuit dignitatem? Iozaphat regno relicto, vllam ne ignominia notam subiit? Vos appello Nobilissimi Equites Rozrazeuij, vos Varfeuicij, vos Visocij, vos Kostka, vos Melecij, vos Radziminij, vos Gavyronscij, qui studia vestra soli Christo dedicastis, qui nomina vestra inter Iesuitas retulistis, mentem huic Equiti impetrate meliorem. Profectò is terrenos Reges, & Principes Deo omnipotenti præferendos putat, ita vt laudes & præmia consequatur & familiam illustret, qui Regi, vituperium autem, ignominiam, turpitudinem subeat, qui Deo soli se addixerit. Caue ne tibi infamiae actionem Nobilissimæ familiæ intentent, aut ad pœnam talionis (penè dixeram Tantalii, quam sat scio adolescentiæ tuæ futuram fuisse grauissimam) condemneris. Non erit tibi difficile, ob tua mendacia, conuitia, maledicta, infamiae notam inurere, & ignobilem, si modo is es quem teipsum facis, pronunciare, & è Regni finibus ad exilium condemnare. nil enim te prorsus delectare videtur, quod aut per naturam fas sit, aut per leges liceat. Sed spero, vt primùm per ætatem iudicium facere poteris, aliter senties.

Garris præterea cùm ais; Sacerdotes atate & morbo consecutos, sedibus suis eiectos: villas Parochorum ereptas: Nobiles exterminatos: opimas & fertiles Rutheniæ partes inuasas, viduas bona relinquere coactas, heredes patrimonio priuatos, patriam violatam.

Ad hæc tua tam crassa mendacia præ dolore.

oculum, crede mihi, lachryma perpluit. ita me piget pudetq; stultitiæ temeritatisq; tuæ.

Sed si hæc omnia quæ dicis, ita vt dicis, parant & designant Iesuitæ, cùm ita sis in calumniis iaciendis intemperantissimus; puto non futurum te fuisse temperantiolem, in tam multis & acerbis iniuriis à sociorum capitibus depellendis. Ferrum primus stringeres, clientelas cogeres, omnia in oppressores Iesuitas armares. Paulò ante libellum editum dolebas, plenum contumeliarum in gentem nostram, ex quo exterarum nationum homines existimare possint, nullam in patria nostra esse pietatem, nullam rationem, nullam virtutem, nullum ordinem. At quid teipso esse potest in tuam patriam contumeliosius? in qua ais, vim viris, vim foeminis, vim viduis, vim pupillis, vim liberis, vim hæredibus, vim Parochis, vim Sacerdotibus sine freno furoris inferri. Aliter res ipsa, aliter per Dei gratiam loquitur veritas. Mihi quidem istum concursum plorantium, ac tempestatem publicarum querelarum videre nunquam licuit. Adest Rex Serenissimus Sigismundus Princeps, Deum timens, (maiores Principis laudem non inuenio) innocentium omnium & viduarum & pupillorum, tutorum & Sacerdotum acerrimus defensor. Adest sapientissimus Senatus, fixa sunt tribunalia, patent subsellia, libera sunt iudicia, neque tamen in illis actiones vllæ de vi, & iniuria Iesuitis intentatæ audiuntur, non leguntur, non videntur. Quæ te res purum putum calumniatorem & conuictatorem conuincit, & patri-

am vniuersam ea quam illi affingis nota liberat. Cur enim secures datæ? Cur excitata tribunalia? cur præsidet iudex? cur carcer ædificatus? cur tot supplicia in raptos & oppressores constituta? Aliter viri boni tibi dissimiles, de statu & conditione patriæ nostræ loquuntur. Est in ea (sit Dominus benedictus) iustitiæ locus: sunt virtuti præmia proposita: sunt descriptæ sceleribus pœnæ: est sui Senatus similis. In deliberationibus centum, in sententiis vnum videres: stant fixæ maiorum nostrorum leges: iudicum integritas incorrupta: distrahendarum controuersiarum ratio expedita: libertas in dicendis sententiis impunita: scelerum animaduersio parata, verborum lenocinia suspecta, ambitionis studia languida, pecuniæ sitis moderata, pactorum & conuentorum fides maxima: amicorum inter amicos consensio fidissima; inimiciæ mortales, amicitia immortales, similtates remissæ; bona fide reditur in gratiam. Coniurationis, prodicionis, veneni nomina prodigij loco ducuntur. Populi in vniuersum natura fortes, armis nati, & simplicis veritatis amici. nec aliam ob rem fortasse infœlitate digni, quàm quòd Euangelicorum progeniem, qua perturbantur ac modo non euertuntur omnia, in patriæ visceribus tolerant. Nisi enim vos essetis Euangelici, qui patriæ pacem, Regni Maiestatem, Regis auctoritatem, iudicum integritatem audacia & impudentia vestra perderetis; integra Deo, salua Ecclesiæ, tuta Reipub. essent omnia.

Ais deinde; Stephanus Rex adiuravit se omni ratione pacem esse conservaturum inter eos, quorum in religione sunt discrepantes sententia. quamobrem igitur homines novi & peregrini in regnum nostrum sunt recepti?

Equidem apparet multas te in Evangelicorum scholis ferulas contrivisse; ita omnes illorum partes perbibisti, ut scurras omnes dicacitate tua superare voluisse videaris. Iam de reliqua nostra cogitatione cognosce. Solenne est Evangelicis ex Scriptura non Scripturam; ex non Scriptura Scripturam facere. Tu quas vis, quasque libet leges in patria fixas esse vis, quas non libet, iugulas. Corczinensem illam Confederationem sanctissimam, qua vos hæretici ad ccedem & destructionem postulamini, ut Macedonum castra refugis: & quicquid illud est, quod de pace religionis apud VVarzauiam Interregni tempore scriptum est, sanctum esse iubes. At nos dicimus, illam quam vos Confederationem vocatis, magis iratorum hominum studia, quam constans Senatus consilium fuisse. An non audiisti, qui contra illam Orthodoxorum strepitus, qui Ecclesiasticorum fremitus, quæ Masouiorum Catholicissimorum protestationes & denunciationes extiterunt? Vidimus in Comitibus Coronationis eius qui nobis sollicitissimè imperat, Sigismundi tertij Regis potentissimi multorum Senatorum manus. Vidimus eorum Nunciorum, quos terrestres vocamus, ex decem Regni Prouinciis seu Palatinatibus

subscriptiones, quibus se pro antiquis patriæ legibus, contra Confœderationem illam nouam, Interregni tempore, sublato metu potestatis, contra omnes leges, (sic enim dicebant) & quasi capta Republica, castris & armis tentatam, incisam per vim, impositam per audaciam, nullo scriptam more, stare profitebantur. Sed patiare me hoc tempore in tuam sententiam descendere. Si pax esse debet omnibus Luthericis & Caluinicis & Volanicis, & Biesagicis, & Budneicis, & aliis similibus quos colitis idolis: cur pax esse non debet Christicis Iesuitis? Si patet accessus externis non hominibus, sed hominum monstris, Stancaribus, Ochinis, Lismannis, Vigandis, Blandratis, Socinis, Ribaldis, & nescio quibus Caluini & Bezæ Helueticis Synagonistis, quos se in patriam submisisse gloriantur, quos certè non solùm religionis iudices, sed nec socios ad epulas, nec hospites in domo habere quisquam vellet, scelerum magnitudine, & conscientia maleficiorum coopertos; cur non debuit patere viris optimis & doctissimis, Sonnierio Hispano, Arturo Anglo, Campano Italo, Roberto Scoto, Stephano Vngaro Societatis eius quam dilaudas (vituperari enim Catholicum ab Hæretico laus est) Sacerdotibus? Illi sunt, crede mihi, non enim te fallo. sic Christum mihi in illa die propitium precor, non te fallo: Illi sunt, non Iesuitæ, qui quotidiana ferunt discordiarum, bellorum ciuiliū inter nos & contra nos semina. ita etiam viuunt, vt cuticulam suam curent, pecuniam colligant, quicquid

est pretiosi in alicuius equitis domo, illud ad se pertrahant, in fraude & ex fraude viuant. Cur inquam istæ in patriam receptæ sunt pestes? cur Confœderationis præsidio & tutela muniuntur? Iesuitæ Othodoxi, Catholici, Papistæ violantur. Nimis tibi sumis adolescens, oblitus es ætatis tuæ; intemperantiùs hac tua lingua abuteris & calamo, dum ad te putas legum interpretationem pertinere; vt ij quos tu voles, legis præsidio gaudeant, quos nolis & censoria tua virgula miniatæq; cerula confixeris, non gaudeant. Nimis etiam ingratus es, iniustusq; ciuis, qui cum te scias armorum pœnarumq; periculo liberatum, armatum tamen in reliquos ciues animum retines. Scis cui magnus ille Cromerus Confœderationem hanc similem volebat; *Dem Schmerwagen* / (sic enim loquebatur) hoc est, pici seu cuipiam pinguedini, qua curruum axes inunguntur. Quatuor scilicet rotæ, quatuor sunt huius seculi præcipuæ sectæ; Lutheristæ, Calvinistæ, Trideistæ, Anabaptistæ, quæ si Confœderationis lenitate inungantur, cito eo perueniunt, vbi fiunt Atheistæ. Accipe exemplum quo olim hæreticorum vestri similibus audacia ob impunitatem processit. Res horrenda dictu; sed expedit vobis audire, quod auditum non possitis non damnare. Narrat Epiphanius, Gnosticos Hæreticos ante suam Synaxim, promiscuos concubitus exercere consueuisse liberorum tamen generationem vehementer auersatos. Sed si præter sententiam accidisset, vt prægnans mulier efficeretur, detractum quacunque ratione ex vte-

ro festum, in mortario quodam pistillo tunde-
 bant, & admixto melle & pipere & aliis quibus-
 dam aromatibus & vnguentis ad auertendam
 nauseam, omnes fiebant participes contusi pue-
 ri, atque sic humanæ carnis esu peracto, preces
 deinde fundebant ad Deum: & hoc perfectum
 Pascha dicebant. Horruisti, sat scio, sed eadem
 fuit & est vbique Hæreticorum rabies, constat
 sibi omnibus in locis illorum impudentia. Si ni-
 hil eiusmodi apud vos adhuc accidit, accidet ni-
 si vestra audacia legum ac pœnarum vinculis
 constringatur. O si videri posset oculis corporis
 hæc immanitas & crudelitas vestra, qua corpus
 Christi mysticum, quod est Ecclesia, in mille mi-
 nutissimas partes, ausi estis conscindere; ipsi
 profectò miraremini, quomodo terra sub pedi-
 bus vestris aperiens os suum, vos & socios ve-
 stros non deuorauerit; & eam immanitatem,
 quam in Christi corpus exercetis, longè ea ma-
 iorem & immaniolem censeretis, quam in cor-
 pus infantis admissam à Patribus vestris Gno-
 sticis hæreticis audiuiſtis. Nunc ea leuiora putatis
 quæ Dei; grauiora hæc quæ diximus, quia mor-
 tales oculos offendunt. Sed quid vnquam non
 ausi sunt hæretici? quid vos non audebitis Euan-
 gelici si modo licebit, verum non est huius tem-
 pus querelæ.

Optas patriæ pacem, Reipublicæ tranquillita-
 tem. Hæretici tibi sunt & Schismatici Ecclesia-
 sticorum sanguine iam pridem saginati, proscri-
 bendi, quocumque tandem nomine vocentur,
 qui dum in Regni visceribus hærent, cum erro-
 rum

rum omnium sunt amici, vt ante dictum est, non possunt esse nisi solis non errantibus, hoc est Catholicis Orthodoxis, & vt vos vocatis Papistis inimici. Vidit olim idipsum Sigismundus Augustus Rex sapientissimus: Vidit etiam prudentissimus Regni Senatus: viderunt Prouinciarum & Nobilitatis Nuntij, in comitiis Parczouien-sibus. Quamobrem etiam Decretum saluberrimum promulgauit, vt omnes externi & peregrini Euangelicorum Superintendentes & Ministri, Regno excedere cogentur; quod si fuisset executioni demandatum, hæc quæ vidit mala patria charissima non vidisset. An tu illam legem mortuam putas? nisi quod valdè vereor, vt esse magna possit eius Senatus autoritas, in quo tanta luxuria adolescens, sententiam capitis auderit viros bonos pronunciare, deq; bello & pace, deq; commodis & incommodis Reipub. statuere, qui eum Regni statum esse vellet in libertate, quem cæteri vix tolerarent in seruitute.

Progredieris longius, & ais; Cur non retinetur autoritas Concilij illius amplissimi & sacratissimi Lateranensis, quod vetuit, ne in posterum noua aliqua Monachorum familia à quoquam instituat?

Tu quidem isto loco acutus videri velles, & aliquid tandem cum autoritate dicere. Sed interim verum est, quod oculis tuis nil latius possit occurrere, quàm Iesuitarum ruinæ. Omnia colligis, in omnia te vertis, arma ab aduersariis petere non erubescis, vt Orator magnus videat-

re,

re, qualis si esses, magna cloaca esses. Iane bifrons, Protee leuissime, quas tandem formas induis? Quousque istum Gygis annulum torques & retorques? Tu Pontificis Decreta contempnisti, cum Iesuitas, quos ille probat, odisti. Tu maiestatem eius irrisisti, cum illum Regi Catholico Philippo, diuinos honores permisisse aisti. Tu Concilium Tridentinum neglexisti, cum ab illo Societatem probatam improbasti; & nunc ad Concilium Lateranense recurris, in eoque tuæ præfidium libidinis statuis. Ego verò tibi dico Gabaonita, vetusti sunt isti panni, quos vos primi lacerastis in aliis articulis fidei, cum omnium simul Conciliorum & Decretorum fidem & authoritatem eleuastis. Sed tu, quod Euangelicorum proprium esse dixit Vincentius Lirinensis, prima taces, extrema ponis, media præteris, omnia inuoluis, de Scriptura ludum, de Scriptura tibi Proteum facis: oblitus quod pulchrè scriptum Tertullianus reliquit: Sicut si in tibiam flaueris, non propterea hominem tibiam feceris, quanquam de anima tua flaueris; ita si verba Concilij, Canonicaq; decreta flaueris, non propterea seruos Dei damnaueris.

Fili Satanæ (nam & ipse è Scripturis Scripturarum authorem Christum oppugnabat) video quòd non intelligis, quàm difficile est Dei seruos expugnare, cum nullum certum habeas Deum. quo nomine nullam tibi pœnam acerbiorē depono, quàm vt aliquando tamen intelligas, quàm viris bonis nocere contendas. Si posset hæc tua ætas rerum grauitatem sustinere, audires

diſes ex me, quòd non ſolùm Lateranenſe Concilium ſub Innocentio tertio, ſed etiam Lugdunenſe ſub Gregorio decimo repetita conſtitutione diſtrictiùs inſubet; (ſic enim legimus) Ne aliquis de cætero nouum ordinem aut Religioadinueniat, vel habitum nouæ religionis aſſumat: cæterum tu, quæ ſequuntur, hæreticorum more præteris. In eodem enim ipſo Gregorij decreto illæ Religiones perpetuæ prohibitioni ſubiiciuntur, & quatenus proceſſerant reuocantur, quæ nullam approbationem Sedis Apoſtolicæ meruerunt. At I E S V Societas non vnus, ſed quinque Pontificum Romanorum approbationem meruit, quod iam antea audiuiſti; ſed iſpius etiam Generalis Concilij Tridentini auctoritate firmata eſt & conſtabilita. Multa tibi vt video ſunt dediscenda, omnia diſcenda.

Qua de dubia Sixti Pontificis in Societatem voluntate tricaris; Id facis, non quòd verum putes, ſed quòd impudentia abundes. Iratis animis quòd cunq; occurrit, telum eſt. Gratulor quòd ſic habeas omnia explorata. fortè nec illud ignoras, quomodo Iupiter Iunonem duxerit. Iſte quoque Spiritus non niſi Euangelicorum eſt, qui ſeſe in Dei conſilium admiſſos, & intimæ voluntatis interpretes & internuncios arbitrantur. Platoni certè iocari videtur, qui ſe omnia ſcire profitetur. Sed hoc tibi perſuadeas velim; ita Ieſuitas eſſe legitimæ poteſtati obſequentes, vt quid Pontifici, quem Chriſti vicarium agnoſcunt, viſum fuerit ad Societatis conſeruationem

nem adiungere, vocem eius, tanquam Christi loquentis vocem, audiant; tum quòd ita Christianos omnes, qui se modo eos esse meminissent, affectos esse oporteat; tum quòd fidem & obedientiam suam Romano Pontifici non vulgari illo modo, neque solita ratione, sed præcipua quadam pietate, & deuotione, quod tu fortasse nesciuisti, obstringunt. Ego verò existimo etiam si verum esset quod prædicas; quòd immortale tuum in seruos Dei odium rabiemque tricipitis Cerberi, ne hoc quidem quod dicis exsaturaret. Omnium tu vnus cruces spectare in eadem area velles. cum puluisculo, quod a iunt, euersam, extinctam, è rebus humanis sublata Societatem cuperes, vt gubernatore sublato, sicut de Romano Pontifice loquitur Hieronymus, facilius in Ecclesiæ naufragio tu & tui Evangelici grassentur. Sed aliter Ecclesiæ sponsæ suæ Deus prouidit, dedit militem, qui vidit hostem: dedit custodem, qui vidit furem. Nihil est mali (ait Cicero) canes ibi quamplurimos esse, vbi permulti fures, multa obseruanda, multa que seruanda sunt. Non sit fortissimus & sapientissimus Rex Stephanus, (sed hîc tu quoque fluctibus abreptum vociferaberis, homo abrepticie) qui tantum præsidium constitutum putabat ad Reipub. tranquillitatem, in rectè instituta iuuentute, atque ad omnem moderationem conformata; vt, quod ante quoque dictum est, magnis propositis præmiis, viros doctissimos ex intima Italia euocaret, Marcum Antonium Muretum, Flaminium Nobilium, Sigonium, Vrsinum,

nam, & Fogletam, Historicos, Gregorium de Valentia, Toletum, Belarminum, Iesuitas, Patrem Aquarium Dominicanum Theologum. Tu ais monachos instituendæ iuuentuti incommodos, at Rex magnus aliter, qui laborem veniendi fortasse suscepissent, nisi istos tuos & tui similium Scyticos fremitus contra alienigenas & externos cognouissent. Neque tamen propterea deesse Rex optimus vtilitati subditorum voluit, sed illi ipsi iuuentuti Albense & Claudio-politanum, & Varadinense in Transyluania; Rigense & Derpatense in Liuonia; Polocense in Lituania, Collegia erexit, in quibus tenera subditorum ætas ad omne officij munus Iesuitarum studio & opera formaretur. Parum est. Vide quæso te vim desiderij incredibilem, cum cæteris omnibus in iuuanda re Christiana satis superq; fecisset, sibi ipsi satisfactum non putabat, nisi etiam è sepulchro, ea qua liceret ratione rei Christianæ succurreret. Testamentum conscripsit, plenum in rem Christianam & in ipsos Iesuitas amicissimæ voluntatis, cuius particulam ex me si audieris, saxeum te putabo, nisi nobis diuinam aliquam cecineris Palinodiam. Ait ille: At nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilant, qui custodiunt eam. Proinde ipsam Principem Sigismundum, omnes denique Senatores, status & ordines Regni Transyluanicæ oro & obtestor, per salutem animarum suarum, Reipub. tranquillitatem; similtates deponant, pietatem colant, auitam sanctam Catholicam fidem recolant, aut saltem per me fratremq; me-

um introductam postliminio æquo animo ferant: Collegium Iesuitarum in Kolozyvar & Kolosmonostor fundatum bonisque dotatum, partim iure Regio, partim pecunia & aliorum bonorum permutatione, bono iure acquisitum tueantur, conferuent & augeant. Sic etiam Albense, Varadinense, non solum conferuent; sed augeant, ad ipsumque incrementum adiiciant. Alioqui si violentas iniicient manus, implebunt modios iræ diuinæ, qui retribuit talibus secundum immunditiam cordis eorum. O diuinum diuini Regis testimonium! ô memoriam suæ in Societatem voluntatis sempiternam! Stabunt hæc & in arce locabuntur. Tu & Actio tua prima & secunda & tertia, & quotquot voles scribere, in Saturni podice submergentur. Tu tamen Osce lepidissime in tanti Regis exemplo & auctoritate audes ludere? non miror. Ducebatur olim Athenis ad supplicium Aristides, cui quisquis occurrebat deiiciebat oculos & ingemiscebat, non tanquam in hominem iustum, sed tanquam in ipsam iustitiam animaduerneretur. inuentus est tamen, qui faciem innocentis conspueret. Deinceps te moneo ne tam improbè oscites. non est hoc promere verba; sed proiicere. Non magis contemni putes Regem Stephanum mortuum, cum illustria Principis facta dente canino laceras, quam cum adium sacrarum ruinae calcantur; quas, quicumque sunt religiosi, æquè ac stantes adorant.

Porro illorum qui sceptrum tenent

Haudquaquam est violanda auctoritas.

Si magnus vir cecidit, magnus iacuit, inquit ille;
Nisi quòd te iam dudum spontanea perdidit ira.

Quid de reliquis orbis Christiani Regibus & Principibus dicam, quorum tu nunc os & oculos erubesceres. Quò magis illi Regnorum suorum pacem amabant, quò magis populorum salutem & quietem appetebant; eò magis IESU Societatem, ac alios viros doctissimos omni officio, ac pietate & liberalitate in suas ditones euocabant, fouebant, ornabant. Aude inuictissimo & sapientissimo Cæsari Carolo Quinto notam præcipitis consilij inurere, qui Panormitanum Collegium ædificauit, in Sicilia. Aude fratri eius Ferdinando, qui Viennense, Pragense, & Oenopontanum erexit. Aude Ioanni tertio, Sebastiano & Henrico Lusitanæ Regibus exprobare; qui Coimbricense, Vlyssiponense, Goense, Iaponense etiam & Brasiliense in India excitarunt. Faciliùs profectò efficies, vt te qui audierint, mancipium flagris natum putent, quàm tantos Principes imprudentes.

Non commemorabo Carolum Archiducem Serenissimum, Græcensis Collegij auctorem. Nil dicam de Magdalena Serenissima sorore eius, quæ Halense erexit. Nil dicam de Bauariæ Principe Catholicissimo; qui Monachiense & Ingolstadiense. Nil de Phil-

berto Sabaudia Duce, qui Taurinense & Chamberense. Nil de Florentinis, Ferrariensibus, Mantuanis, Parmensibus, Lotaringis, Guisfis, Niuernensibus, Niesuiesensibus Ducibus, & Collegiis afferam; res ipsa loquitur; Quæ si non vides, talpa es: si vides & vituperas, scurra es: si vituperas & non erubescis; iniquus, impius, & consceleratus detractor es. Dies me deficeret, si Principes Ecclesiasticos Societatis & Collegiorum authores & fautores enumerare vellem.

Farnesius nunquam satis laudatus Cardinalis, Collegium in monte Regali in Sicilia; Romæ verò magnificentissimum templum Societati erexit. Otto Truchses, Atlas ille Religionis in Germania Dilingæ, Turnonenfis Turnoni, Lotaringus Musciponti. Borromeus Mediolani, Corneus Perusiæ, Hosius Braunsbergæ. Deinde verò & ipsi sancti Romani Imperij Electores & Archiepiscopi Ecclesiastici, Moguntinus Moguntia, Treuerensis Treueris, Toletanus Toleti, Granatenfis Granatæ, Gneznensis Kalissij. Hos ponè sequuntur Episcopi & pietate & prudentia commemorandi; Noscouius Pultouia: Valerianus, Vilnæ: Koñarski, Posnania; alij alibi. Sed nec priuati Nobiles desunt. Paicecus Villaretanum in Hispaniis. Lublinense quorum opibus surrexit, non ignoras. Sed nec matronas Nobiles præteribo. Barchinonense Maria Mariquez de Lara: Complutense, Maria Mendozia: Villagarzinum Magdalena Viloa: Iaroslauien-

Iauienſe Sophia Palatina Sendomiriensſis excitauit.

Quæ tu me iſto loco duabus ex cauſſis commemorare putabis; tum vt intelligas (ſi modo per animi anguſtias potes) magnam te & difficilem cauſam ſuſcepſiſſe reprehendi eius conſilij, quod ſummi Conſilij Cæſares, fortiſſimi Reges, ſanctiſſimi Cardinales, intelligentiſſimi Principes, Deo dilecti Epifcopi, cordati Nobiles, Matronæ deuotiſſimæ, pro ſubditorum vtilitate ſuſceperunt, & quæ à pietate Societatis expectabant, vera eſſe exitu probauerunt; & in eorum potius authoritate, quàm in tuo errore conqueſcas: tum vt memineris 5000. Nobilium, ad tuam perniciem in iſtorum Collegijs educari, quorum profectò nemo te poterit ſine ſuſpirio aſpicere: & ſi quiſque ſemel conſpuerit, eris rana Seriphia venuſtior, nec cuiusuis, crede mihi, aquæ aſperſione hæc vnguenta elues.

Certum enim eſt, quod qui in vita hominis, fidem in Deum ſanctiſſimam putat; non poterit eum æquanimiter tolerare, qui fidem ex animis hominum tolerare, Eccleſiam Chriſti ſcindere, miniſtros eius oppugnare, opprimere, obtruncare, templa ſpoliare auſus ſit. Qui pudorem & pudicitiam colit; non poteſt æquo animo, quotidiana Euangelicorum adulteria, ſacrilegia, ſtupra, inceſtus, meretriciamquæ diſciplinam aſpicere. & qui proximorum iniuriis, Rerumpub. vaſtationibus

doleat; quomodo potest istos Euangelicos, non hominum, sed belli ciuilis vultus, istas fauces, per quas non Dominicæ, quòd mendaciter iactitant, sed Lapitharum cœnæ & conuiuia transeunt, sine motu mentis relinquere? Qui Romani Pontificis, Episcoporum & Sacerdotum iura, dignitatem, libertatem, authoritatem sanctam apud omnes haberi vult; iis quomodo potest non plus etiam quàm inimicus esse, qui ad istum ordinem euertendum, ad tollendam Ecclesiastici imperij maiestatem, opprobria, conuicia, maledicta, verbera, cruces, tormenta, supplicia, fixa parataq; se habere gloriantur? Vellem tibi contingeret, vt istorum aliquando vultum & oculos, cum hanc tuam Actionem legerint, intuerere.

Quoties te mendacem? quoties mente captum, quoties inertem, quoties iratum? quoties furentem, quoties cœcum & impium appellabunt? quoties per illas ipsas fenestras, quæ legenti lumen ministrabant, deiicient? optare vt debeas eum, quem edidisti libellum sempiternis tenebris latere, ne stultitiæ & impudentiæ tuæ extet apud vniuersam posteritatem tam illustre monumentum. Certè consideratius consilium suscipere debueras. Cùm olim Deorum delubra Theophilus Alexandria euerteret, & simulachra in lebetes conflaret; vnâ imaginem certi alicuius Dei omnium turpissimam seruari iussit, eamque in loco publico erexit, vt Gentiles progrediente

grediente tempore, ire inficias non possent se tam turpes & inanimatos Deos coluisse. Hoc porro Theophili factum Ammonius Grammaticus Gentilis præ cæteris tulit ægerrimè, quòd illa quoque tam turpis statua conflata cum aliis non esset, sed ad Græcorum Religionis irrisionem reseruata maneret. Sic futurum puto, vt te & tuos Euangelicos valde pœniteat extare cum hoc libro tuo in oculis vniuersæ posteritatis, stultitiæ & impudentiæ tuæ non vestigia sed cubilia.

Sed non est difficile diuinare quid metuis. Impendere fortè vides ab hac seruorum Christi acie, his quos seuisistis Euangelicorum Atheismis interitum. Non enim ita delicatum oculum habere te puto, vt si in eos incurrat Iesuita, statim effluat. Sed hoc agis, hoc conaris, vt pietatem, industriam, diligentiam, litteras, quas saluis Iesuitis proscribere non potes; cum Iesuitis simul eiicias. imò verò hoc agis, (fortasse ne tibi mors molesta accideret) ne quid post te in patria integrum, ne leges, ne litteræ, ne pietas vlla relinquatur. Velles ante te Rempub. perire. At ista quæ suscipis Maximiana sunt & Iuliana consilia, quæ tantò minus succedent, quantò magis ab illorum abes potestate.

De Maximiano scribit Eusebius, quòd post omnia acerbissima tentata contra Christianos consilia, cum non quantum vellet cursum fidei Christianæ retardaret; librum conscribi iussit, cui nomen dedit, Acta Pilati, in-

numeris mendaciis & contumeliis in Christum abundantem, præcepitq; , vt præceptores omnes ac puerorum magistri discipulis illum suis explicarent, & ipsi discipuli memoriter addicerent, ac impietatem in Deum à prima statim infantia combiberent. De Luciano verò his verbis scribit Nicephorus: Ne Christianorum pueri Græcis disciplinis erudirentur, aut Poëtas scriptoresque eorum legerent, scholasue publicas frequentarent, lege cavit. Ne linguis eorum, inquit, acumine perpolitus, facile disputatoribus nostris resistere, & sacra quidem sua amplificare, religionem autem nostram refellere facile queant. Quæ crudelitatis & impietatis teterrima consilia, si quod optatis tu & tui similes in patriæ viscera inuexeritis; quasi sphaera ad centrum; sic ad Atheismum euoluentur omnia. Lutheranismi enim perfectio Atheismus est & Epicureismus.

Reliquæ sectæ, quorum numerus ad ducentas fere & quinquaginta ascendit; velut gradus quidam sunt, quibus itur ad impietatis fastigium, vt dicat impius in corde suo; Non est Deus. Nemo enim repente fit summus, ait Bernardus, ascendendo non volando apprehenditur scalæ summitas. Sed ego non perorandi, sed respondendi partes suscepi. Hic itaque respondendi finem faciam, vbi tu finem interrogandi fecisti. Veniet qui tuas calumnias pleno modio verborum refutabit. Interim hic meus sermo erit tibi correctio,

correctio, si velis; testis autem coram Domino, etiam si nolis. Vasa iræ, ait Augustinus ad hoc permittuntur in Ecclesia garrere, ut tanquam de negligentia somno excitentur vasa misericordiae; & studio respondendi pestilentibus maledictis adhibeant curam salubribus dictis. Et alio loco; Sicut habet suam hilaritatem ipsa cantatio, etiam si ad eam nemo sua membra mouet, cui pleno gaudio cantatur: ita suum præmiū habet admonitio, etiam si non obtemperat qui monetur. Hieronymus verò planè rem nostram loquitur, cū ait: Qui Æthiopem inuitat ad balneum, etsi nigredinem non auferat illi; pecuniam tamen accipit sibi, & licet in illius candore non gaudeat, certè vel in suo lucro latatur.

Sed te ad extremum Patria charissima, vosquæ sapientissimi Senatores appellabo, ut istiusmodi Euangelica consilia è patriæ finibus in vltimas terras facessere iubeatis. Nil enim isti siue Euangelici, siue Politici consiliarij volunt, quàm vt iterum ad illam barbariem reuoluamur, quæ ante susceptam fidem Christianam in patria nostra videbatur; vt simus & mente & religione destituti. idquæ singulari Dei prouidentia statutum stabilitumquæ arbitremur, vt sanandis nouis morbis, nouum medicorum genus exurgeret, nouas remedium species nouam curationis rationem afferret. Receperunt olim in patria maiores illi nostri optimi & sapientissimi viri, Robertos Italos, Paulinos Gallos, Adalbertos Bohemos;

hemos; nec ignominiam duxerunt ab illis discere quæ nescierunt.

Procedente tempore, receperunt & Diui Augustini Africani, & Diui Francisci Itali, & Diui Dominici Hispani, & Diui Basilij Græci socios, & discipulos, quorum alij nos ab impio idolorum cultu, ad vnus veri Dei, & filij eius Domini nostri IESV CHRISTI cognitionem verbo & exemplo adduxerunt, alij pietatis & sanctitatis exemplis, orationumque præfidiis, Regnum hoc florens & incolume, in confessione veræ & indiuiduæ Trinitatis, cuius hodie memoriam agimus, sine vllius erroris admixtione, totis ferè septingentis annis ita conseruauerunt, vt cum vicina nobis regna & imperia ab vnitæ Orthodoxæ fidei, vel Hæresi vel Schismate distraherentur, Mosci & Rutheni, Græco; Bohemi & Morauî Hussico; Traces & Bulgari Mahometico; nostra per Dei gratiam Polonia, nullum vnquam malum ex vicino malo traxerit, sed sicut rosa inter spinas; sic illa sese eorum quos dicimus præfidio, virginem castam exhibuit Christo, & quàm par erat, Deo vero constantiam repræsentauit, vsque ad hæc infœlicia tempora, cum Lutherus odium illud Dei omnipotentis (& si homines odissent quos oportet, etiam omnium hominum pestem) è vicina Saxonia ante annos quinquaginta afflauit.

Si patriam à minimis initiis in hanc quam videmus amplitudinem & maiestatem excreuiffe

uisse gaudetis, ut à palude Mæotica, ad mare
vsque Balticum pertingat & vicissim à Bory-
sthene vsque ad Oderæ littora extendatur;
tam sanctis legibus descriptam, tamquæ piis
moribus constitutam; cogitare debetis, hæc
omnia cum illis quos diximus, dicerem & per
illos, nisi militis alicuius fremitum timerem,
(nam maiora sunt orationum quàm armo-
rum præsidia) nobis à Domino contigisse.
Nihil ut esse pertimescendum videatur, ne
nouum hoc Religiosorum virorum genus, in
patria destruat, quod Robertus, quod Adal-
bertus, quod Augustinus, quod Basilius, quod
Franciscus, quod Dominicus ædificauit. quin
potius huic qui maiorum instituta pertur-
bant, hæreticorum cuneo, has Iesuitarum a-
cies obiectas & oppositas putare. non castris &
armis, sicut olim Cruciferi, quorum adhuc
nomen horretis, instructas; sed timore Do-
mini, sed amore proximi, sed zelo, sed bo-
nis litteris, sed exacta rerum diuinarum sci-
entia & cognitione munitas. Non illi vestra
vobis eripiunt, ut falsò accusantur; sed diuina
tribuunt.

Verumtamen si vobis spiritualia seminant,
quid magnum est, ut aliquando vestra carna-
lia metant? Si res nouas & maioribus nostris
inauditas, si fides, si mores, si ignotas priori-
bus seculis sanctitates in patriam inferrent,
causam non dicerem. Sed cum veterem il-
lum pietatis & sanctitatis splendorem, quasi
quodam situ, & squallore coopertum, cum

illis ipsis, quos fertis in oculis Hoffis, Cro-
 meris, Patriciis, Orichouiis, Gorsciis, Soco-
 louiis, Pouodouiis instaurant, (Libet hac v-
 ri similitudine) dum illi altaria & Diuorum
 imagines perpoliunt; isti etiam templi pau-
 menta, & vilissima quæuis peristromata per-
 purgare non negligunt; omniaquæ siue par-
 ua siue magna audent & agunt, quæcun-
 que tandem requirit pereuntis salus; Quid
 causæ esse possit, vt homines salutis vestræ
 cupidissimos patria pulsos, & omnibus in-
 fortunis dignos arbitremini, non video: Id-
 quæ iterum atque iterum affirmo; qui hæc
 vobis furoris & amentix plena, Scythica
 planè, barbaricaquæ consilia suggerunt, eos
 non tam Iesuitarum, quàm totius Religio-
 nis Christianæ odio ardere. quod si verbis
 negant, re & veritate præstant. Quorsum
 Trinitas veneranda blasphemiis lacerata?
 Quorsum maiestate sua IESVS filius Dei vi-
 uentis spoliatus? Quorsum furta Sacramen-
 torum, quæ populo Dei sine fronte & men-
 te Euangelici clepserunt? Videte quæso vos
 templorum parietinas, altarium rudera, i-
 maginum euerfiones. Videte martyria Epi-
 scoporum, exilia Sacerdotum, contemptum
 Sanctorum.

Cur in Germania 20. millia templorum
 spoliata? Cur in Anglia 10. millia diruta?
 Cur in Gallia 300. millia Catholicorum tru-
 cidata? Cur in Flandria in legitimam pote-
 statem arma sumpta, ima summis paria fa-
 cta?

Etā? Cur diuersis in locis 200. millia Sacerdotum excarnificata? Cur in Scotia Reges oppressi? Cur in Gallia ad eadem postulati? Cur à Turcis perfidia ad vniuersæ Christianitatis perniciem petita? Dies deficeret, si furores omnes Euangelicorum, & ab illis suscepta consilia recensere vellem. quorum hæc summa, hic solus & vnus scopus est, vt aut Leges aut Reges pereant. Sed & in patria nostra, quorsum Iurisdictione sua spoliati Episcopi? Quorsum ereptæ decimæ? Quorsum confœderatio extorta? Quorsum Clerus vniuersus ad bellicas expeditiones postulatus? Quorsum Ecclesiastica iura in exilium acta? Non Iesuitarum capita, credite mihi Senatores, nec inuisa multis Ecclesiastici ordinis maiestas, istis consiliis petitur, sed per Ecclesiasticorum latera Christianæ Religionis iugulum ad necem postulatur. quæ si vnā ceruicem haberent, eam certè Euangelici præcidere non dubitarent.

Nunc autem quos violenta non possunt; lenta quasi morte conficere cupiunt. vt si fieri posset, sine sensu doloris pereamus, atque ad extremum sine Deo & sine CHRISTO eius maneamus; simusquæ, sicut habet Esaias; quasi à principio, quando Deus non dominabatur nostri, neque inuocabatur nomen eius super nos; Lelicolæ, Polelicolæ, Piorunicolæ, Serpenticolæ, Babicolæ; amissaquæ luce veritatis ad baratrum redeamus

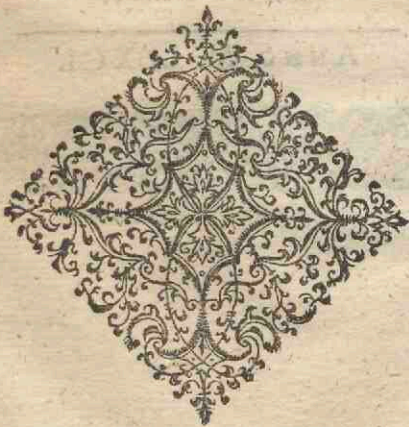
deamus infidelitatis. Sed absit hoc à patriæ charissimæ capite. Absit ab hæreditate tua, Christe, quam tuo sanguine redemptam per 600. annos in Ecclesiæ sponsæ tuo gremio fouisti. Credebant, ô Senatores, in Deum maiores illi nostri sine Serueto & Gentili, sine Blandrata & Gregorio; habebant Sacramenta sine Luthero; sumebant corpus CHRISTI sine Caluino; Baptizabantur sine Pacimontano; & Cechouicio; Iustificabantur sine Osiandro; Matrimonio iungebantur sine Ochino; Manebant in Ecclesia sine Fricio: aut si ipsi seducti nos seduxerunt, (quod absit vt cogitemus) culpa omnis tua erit ô Christe; qui è sinu summi Patris nimis citò descendisti, nimisque citò Apostolos tuos ad Euangelij prædicationem dimittere properasti. Nam si ista Lutheri & Caluini tempora expectasses; longè quàm Petrum & Paulum fideliores diuinæ tuæ voluntatis interpretes & internuncios habuisses.

Frustrà ergo nos Adalbertus & Stanislaus docuit, frustra sanguinem fudit. Frustra Boleslai, Casimiri, frustra Iagellones, frustra Sigismundi, baptisma receperunt, bella pro CHRISTO gesserunt, templa erexerunt, Collegia constituerunt, seruos Dei auxerunt, xenodochia suscitauerunt, redditus attribuerunt, frustra Sacramenta sumpserunt. Quicumque hæc de optimis Regibus, de quæ maiorum pietate existimant, eant sicut habet Athanasius,

fius, & ossa eorum è monumentis eruant, vt
ab omnibus intelligatur, & illos fuisse sedu-
ctores, & istos parricidas esse. Sed tu Chri-
ste, da mentem istis hominibus meliorem, vt
aliquando tamen doctrinam veritatis, in Ca-
thedra vnitatis collocatam, intelligant. Ego
verò finem facio si vos adhuc admonero,

Senatores; Euangelicos & reliquum
orbem Christianum stare
simul non
posse.

F I N I S.

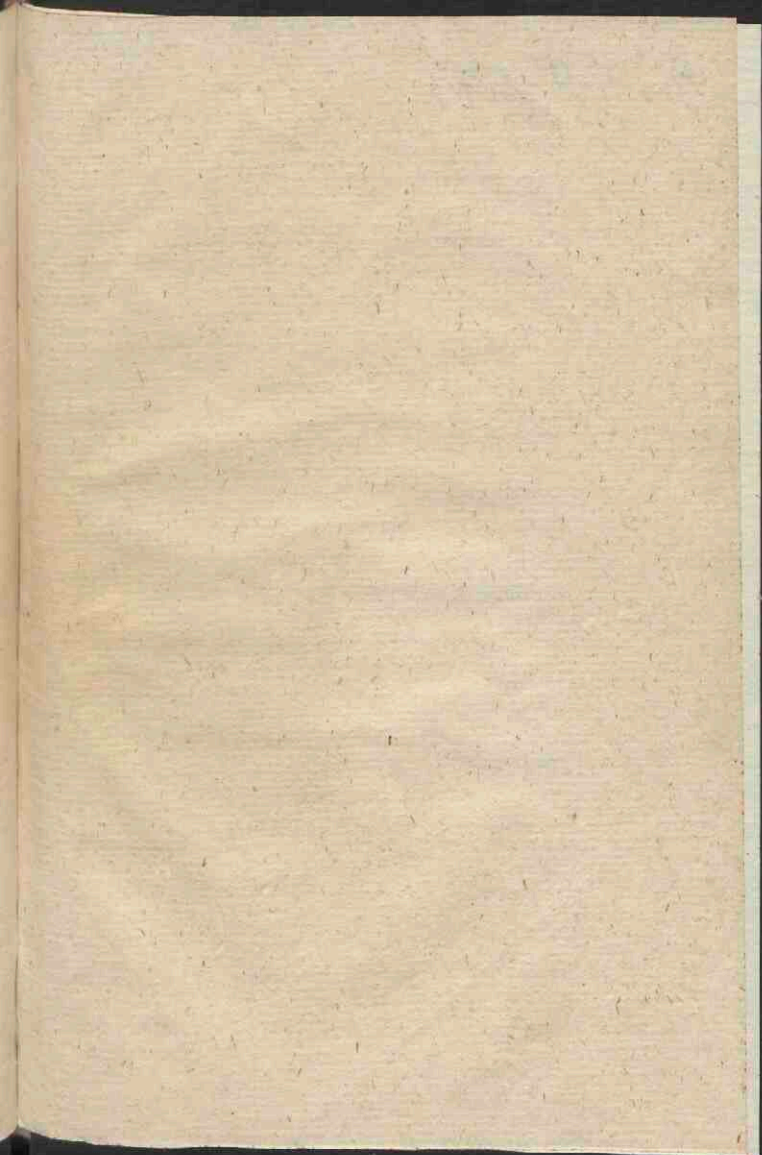

INGOLSTADII,
EX OFFICINA TY-
POGRAPHICA DAVIDIS
SARTORII.

ANNO M. L. XCI.

A 1509243

